

บทที่ 5 ผลการศึกษา

5.1 การเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมในเมืองเชียงใหม่

ในบทนี้จะนำเสนอถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมในเมืองเชียงใหม่ ต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง จากกรณีศึกษาของกลุ่มประชาสังคมที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และมีการรวมตัวกันอย่างชัดเจน แม้ว่าแต่ละกลุ่มประชาสังคมจะมีเป้าหมายในการทำงานที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม ผังเมือง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นต้น ได้แก่ กลุ่มเพื่อนร่วมงาน (People organization for Participation: POP) ชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ กลุ่มชาวบ้านวัดเกต ชุมชนสุเทพ ภาวคณฮักเชียงใหม่ โดยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนคือ วัตถุประสงค์และโครงสร้างของกลุ่มประชาสังคม การเคลื่อนไหวต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง และข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสะท้อนปัญหาเมืองเชียงใหม่จากมุมมองของประชาชน ตลอดจนทำความเข้าใจการทำงานขับเคลื่อนขององค์กรภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ และผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

5.1.1 กลุ่มเพื่อนร่วมงาน (People organization for Participation: POP)

กลุ่มเพื่อนร่วมงาน เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่เริ่มทำงานขับเคลื่อนในประเด็นปัญหาความเป็นเมืองในพื้นที่ชุมชนแออัดในพื้นที่เมืองเชียงใหม่นั้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 โดยเริ่มการสำรวจพื้นที่ชุมชนแออัดทั่วเมืองเชียงใหม่ซึ่งในขณะนั้นมีเพียงไม่กี่ชุมชน และหลังจากที่ได้พูดคุยกับผู้นำชุมชนต่างๆ ในขณะนั้นก็พบว่าปัญหาเรื่องคลองแม่ข่าเป็นเรื่องที่ควรจะมีการจัดการ ดังนั้นทางองค์กรจึงเริ่มเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านในแขวงเมืองราย และยังคงมีการพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านจนถึงปัจจุบัน และต่อมาได้มีการขยายเครือข่ายไปยังชุมชนอื่นๆตลอดแนวคลองแม่ข่าถึงจังหวัดลำพูน หน่วยงานรัฐ และเทศบาลนครเชียงใหม่ให้เข้าร่วมในการจัดการคลองแม่ข่า เพราะทั้งชาวบ้านที่ร่วมกันผลักดันการจัดการคลองแม่ข่าและองค์กรมองว่าคลองแม่ข่า

เป็นทรัพยากรของชาวเมืองเชียงใหม่ทุกคน ดังนั้นจึงควรให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดการคลองแม่ข่า ซึ่งเพิ่งเริ่มดำเนินการในส่วนที่ย้ายไปยังชุมชนอื่นๆ ในปี พ.ศ. 2551

1) วัตถุประสงค์และโครงสร้างของกลุ่มประชาสังคม

กลุ่มเพื่อนร่วมงานมีวัตถุประสงค์ทำงานเพื่อสร้างองค์กรชาวบ้านให้เข้มแข็งและสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเองอย่างรู้เท่าทันต่อโครงการการพัฒนาต่างๆ ที่เข้ามาสู่ชุมชน ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสังคมด้านต่างๆ ได้ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ไม่ใช่เพียงที่ปรากฏให้เห็นเท่านั้นหากแต่ยังมีเบื้องลึกอื่นๆ อีกมากมายที่ชาวบ้านจำเป็นต้องรู้และเข้าใจ นอกจากนั้นนโยบายหลายอย่างของรัฐบาลต่างก็มุ่งเน้นมาที่ชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นในพื้นที่เมืองหรือชนบท รวมทั้งมีการสนับสนุนงบประมาณจำนวนมากแก่องค์กรชาวบ้าน หากชาวบ้านยังไม่รู้เท่าทันต่อการพัฒนา องค์กรชาวบ้านอ่อนแอ ก็จะนำชาวบ้านเข้าสู่วงจรอุปาท กลายเป็นเครื่องมือของคนที่มีอำนาจ ดังนั้นถ้าองค์กรชาวบ้านเข้มแข็ง มีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการการพัฒนาที่เข้ามาในชุมชนว่ามีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร ทำให้ชาวบ้านสามารถทั้งตั้งรับหรือรุกได้ และทางกลุ่มยังร่วมแก้ปัญหาให้กับชาวบ้านโดยสนับสนุนด้านการศึกษาตามความต้องการของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการไปศึกษาดูงาน จัดฝึกอบรม จัดหาตัวอย่างต่างๆ เป็นต้น ด้วยเพราะทางกลุ่มมองว่าต้องให้ชาวบ้านมีความรู้ทั้งในสิ่งที่ชาวบ้านยังไม่รู้และสิ่งที่ชาวบ้านอยากรู้ เพื่อให้เท่าทันกับการพัฒนาที่เข้ามา เมื่อชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักกับปัญหาที่เกิดขึ้น ก็จะนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาต่อไปได้ แม้ว่าทางกลุ่มจะไม่ได้เข้าไปร่วมจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นก็ตาม

สำหรับในการทำงานนั้น ทางกลุ่มจะเริ่มจากองค์กรชาวบ้านที่เห็นปัญหาด้วยตนเอง และพร้อมที่จะแก้ปัญหาก่อน จากนั้นจึงขยายไปยังชุมชนอื่น โดยมีหัวใจหลักในการทำงานคือ การกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้าใจในสิทธิของตนเอง สิทธิของชุมชน กล่าวคือ ในช่วงแรกจะเน้นที่การให้การศึกษาแก่ชาวบ้าน คอยชี้แนะให้คำปรึกษาชาวบ้านในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่ในช่วงหลังทางองค์กรได้เข้าไปทำงานร่วมกับโครงการต่างๆ จึงต้องดำเนินงานตามเงื่อนไขของโครงการนั้นๆ แต่ในการทำงานร่วมกับโครงการอื่นๆ นั้นทางองค์กรยังคงมุ่งเน้นเรื่องสิทธิของชุมชนซึ่งเป็นหัวใจหลักของการทำงาน เพียงแต่วิธีการดำเนินงานอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง เช่น โครงการเมืองน่าอยู่ซึ่งแม้ว่าจะมีแนวทางการทำงานที่แตกต่างกันแต่ทางองค์กรก็ได้พยายามสอดแทรกประเด็นเพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจในเรื่องสิทธิชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ไปพร้อมกับการ

ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานคือ เน้นการทำงานในรูปแบบของภาคีมากขึ้น ประสานงานกับหน่วยงานรัฐมากขึ้น ด้วยเพราะในการทำงานที่ผ่านมาทางกลุ่มจะมุ่งสนับสนุนให้ชาวบ้านต่อสู้เรียกร้องให้เกิดการจัดการแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องรอทางภาครัฐเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ เน้นการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้ตระหนักรู้ว่าชาวบ้านกับหน่วยงานรัฐมีสิทธิเท่าเทียมกัน

ส่วนปัญหาในการทำงานขององค์กรที่เกิดขึ้น คือ ชาวบ้านยังคงไม่กล้าที่จะสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น หรือนำเสนอข้อเสนอแนะต่างๆ ในเวทีของการพูดคุยระดับใหญ่ๆ รวมทั้งความแตกต่างหลากหลายของชาวบ้านด้วยเช่นกัน นั่นคือ ในช่วงแรกที่องค์กรทำงานร่วมกับชาวบ้านนั้นพบว่า ชาวบ้านเองยังไม่ให้ความสำคัญที่จะเข้ามาทำงานร่วมกับทางองค์กรเนื่องจากต้องทำมาหากินเลี้ยงดูครอบครัว ดังนั้นทางองค์กรจึงหันมาให้ความสำคัญกับการใช้เวลาอยู่กับชาวบ้าน ในทางปฏิบัติคือการลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้าน การให้การศึกษา การกระตุ้นให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญกับการมีส่วนร่วม สร้างกิจกรรมให้เกิดการรวมตัว เนื่องด้วยวิถีชีวิตของชาวบ้านทุกวันนี้อาจทำให้อยู่ในภาวะต่างคนต่างอยู่ เพราะพอมีคนอพยพเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนมากขึ้น จากที่เคยรู้จักกันทั่วทั้งชุมชนก็เริ่มห่างเหินกลายเป็นคนแปลกหน้าซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ประเด็นเรื่องระบบอุปถัมภ์ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถหลุดพ้นจากแนวความคิดที่ว่า “จะต้องรอหน่วยงานภาครัฐเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหา” ด้วยเพราะรัฐกับชาวบ้านนั้นมีการอุปถัมภ์กันมาเป็นเวลานานตลอดจนเข้มแข็งขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่น ดังนั้น ทางองค์กรจึงขับเคลื่อนการทำงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทำงานทีละเรื่อง โดยไม่คาดหวังว่าชาวบ้านจะต้องทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ในทุกเรื่อง ขณะเดียวกันทางองค์กรก็เริ่มเข้าใจวิธีการทำงานของชาวบ้าน กล่าวคือ ชาวบ้านรู้จักที่จะบริหารความสัมพันธ์ต่อคนทุกกลุ่มที่เข้ามาหา แม้กระทั่งต่อองค์กรเพื่อนร่วมงานเอง ชาวบ้านไม่ได้อยู่เฉยๆ แล้วรอให้คนที่ตามเข้ามา ชาวบ้านรู้จักที่จะสานความสัมพันธ์และรู้จักที่จะดึงองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน รวมทั้งชาวบ้านมีการจัดการว่าคนที่เข้ามาจะมาสนับสนุนในด้านไหนบ้าง สำหรับชาวบ้านแล้ว ชาวบ้านมองว่าทุกคนที่เข้ามาสร้างความสัมพันธ์หรือทำงานร่วมกับชาวบ้านนั้นเป็นภาคีของชาวบ้าน

นอกจากการทำงานดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ทางองค์กรยังพาชาวบ้านไปดูงานในพื้นที่อื่นๆ ที่มีปัญหาใกล้เคียงกัน เพื่อให้ชาวบ้านได้มีโอกาสนในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้แนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชนอื่นๆ เพื่อที่ชาวบ้านอาจจะสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตของชุมชนของตนได้ ได้เห็นโลกในมุมที่กว้างขึ้นจากการได้รู้จักพูดคุยกับผู้คนหลากหลายกลุ่ม ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการทำงาน ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวเพราะได้รับรู้ว่ายังมีคน

อื่นๆที่มีปัญหาเช่นกัน เนื่องจากบางครั้งชาวบ้านมองว่าตัวเองแก้ปัญหาไม่ได้ ซึ่งทำให้หลายครั้งหลังจากกลับจากการดูงานจะทำให้ชาวบ้านมีแรงฮึดสู้ และที่สำคัญคือองค์กรเน้นการทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นการทำให้ชุมชนไม่หยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหว เกิดการรวมกลุ่มกันอยู่ตลอด

2) การเคลื่อนไหวต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง

องค์กรเพื่อนร่วมงานมองว่าปัจจุบันเมืองเชียงใหม่มุ่งเน้นการพัฒนาในเชิงการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีการสร้างสาธารณูปโภคเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมากมาย ไม่ว่าจะเป็นถนนทางด่วน ถนนวงแหวนรอบนอก และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ เพื่อรองรับผู้คนที่หลั่งไหลเข้ามาเพื่อการท่องเที่ยว รวมทั้งการสร้างแหล่งท่องเที่ยว เช่น ในทิวเขาฟาร์ อควาเรียม เป็นต้น รวมทั้งเมืองเชียงใหม่ยังมีการเติบโตแบบไร้ทิศทาง เพราะว่าแต่ละหน่วยงานต่างวางโครงการโดยที่ไม่มีการพูดคุยหรือหารือกันกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ยกตัวอย่างกรณีที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนคือการจัดการคลองแม่ข่า พบว่า ในระดับจังหวัดเชียงใหม่ก็มีคณะกรรมการที่ดูแลเรื่องแม่น้ำคูคลอง ส่วนเทศบาลนครเชียงใหม่ก็มีแผนงานระดับเทศบาล ส่วนงานโยธา ก็มีแผนการทำงานของตน ซึ่งต่างก็ดำเนินงานตามแผนงานของตน โดยที่ไม่เคยเอาแผนงานเหล่านั้นมาพูดคุยร่วมกันเพื่อประเมินว่ามีส่วนไหนที่จะสามารถดำเนินการร่วมกันได้บ้าง และอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ การขาดเวทีที่จะให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับนโยบาย ซึ่งไม่เพียงเฉพาะชาวบ้านคลองแม่ข่า แต่หมายรวมถึงชาวบ้านทั้งหมดในเมืองเชียงใหม่ด้วย ซึ่งจะมีแต่เจ้าหน้าที่รัฐได้กำหนดกัน จึงทำให้เกิดปัญหาดังเช่นที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน

ดังนั้นหากมองผลกระทบของความเจริญของเมืองเชียงใหม่ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ถ้ามองจากมุมเรื่องชุมชนแออัดที่องค์กรทำงานอยู่ก็อาจกล่าวได้ว่า เมื่อการพัฒนาเมืองเชียงใหม่อย่างดั่งข้างต้นมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ความต้องการของรัฐในการใช้พื้นที่ของตัวเองก็จะมีมากขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง ก็จะกระทบเรื่องที่อยู่อาศัย ในกรณีที่ชาวบ้านอยู่ในพื้นที่ใจกลางเมืองหรือพื้นที่ของเทศบาล ทำให้ชาวบ้านอาจจะถูกไล่ที่ไ้ได้ เป็นผลพวงของความเจริญ อย่างเช่นกรณีที่ดินของสถานีรถไฟ อาจเรียกได้ว่าเป็นพื้นที่ชายขอบที่ไม่ได้รับความสนใจ แต่เมื่อทางการรถไฟตัดถนนทำให้ที่ดินมีราคาแพงขึ้น และการรถไฟต้องการที่จะระดมทุนของตัวเองโดยใช้พื้นที่ชาวบ้านจับจองสร้างที่อยู่อาศัยโดยไม่ได้จ่ายค่าเช่าให้กับทางการรถไฟ และเมื่อ

การรถไฟต้องการเอาพื้นที่ของชาวบ้านไปให้เอกชนเช่าชาวบ้านจึงต้องหาที่อยู่ใหม่ หรือกรณีชาวบ้านที่อยู่ข้างโรงแรมแม่ปิงซึ่งเป็นที่ดินของเทศบาลฯ และที่จอดรถโรงแรมทางด้านหลังซึ่งจริงๆ เป็นที่ดินของเทศบาล แต่ว่าโรงแรมก็ค่อยๆ เข้ามาใช้พื้นที่ของชาวบ้าน แล้วก็คาดเดาอนาคตไว้ว่าถ้าชาวบ้านไม่ทำอะไร คือไม่เสียค่าเช่าหรือว่าเรื่องสิทธิ ก็จะถูกโรงแรมแม่ปิงรุกพื้นที่ ถึงถ้าไม่ใช่โรงแรมแม่ปิงก็อาจจะเป็นอย่างอื่น เพราะว่าที่ดินตรงนั้นเป็นที่ดินใจกลางเมือง หรือกรณีการจัดการน้ำก็เห็นชัดจากโครงการในทศวรรษที่ 90 ชาวบ้านที่อยู่รอบๆ ก็ได้ประสบผลกระทบโดยตรงจากการแย่งน้ำซึ่งยังไม่นับรวมผลกระทบอื่นๆ ดังนั้นหากจะกล่าวว่าการพัฒนานั้นทำให้ชาวบ้านจะมีเศรษฐกิจดีขึ้น ทางองค์กรมองว่าอาจจะไม่ถูกนัก แต่อย่างไรก็ตามองค์กรพบว่ายิ่งเมืองเชียงใหม่เติบโตเท่าไร ชาวบ้านยิ่งรวมตัวมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านเข้มแข็งมากขึ้น เพราะเมื่อเกิดปัญหาประกอบกับเมืองที่เจริญขึ้น ทำให้ชาวบ้านเริ่มคิดแล้วว่าทำอย่างไรให้ตัวเองมั่นคงในสภาพความเจริญที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดจากการเติบโตของเมืองเชียงใหม่ยังมีเยอะมาก ถ้ามองโดยภาพรวม คือปัญหาผังเมือง เพราะเกี่ยวข้องกับปัญหาอื่นๆ เช่น กรณีการกำหนดสีผังเมือง ทำให้พื้นที่บางแห่งที่เคยถูกกำหนดเป็นเขตสีเหลืองถูกเปลี่ยนเป็นสีแดง ซึ่งจะทำให้ราคาที่ดินบริเวณนั้นสูงขึ้น ทำให้ชาวบ้านเกิดความต้องการขายที่ดินมากขึ้น อาคารพาณิชย์ก็จะเริ่มเข้ามาสร้างในบริเวณนั้นมากขึ้น วิถีชีวิตของคนก็จะเริ่มหายไปมากขึ้น สาธารณูปโภคก็จะเจริญขึ้น แต่ในทางกลับกันมันก็ทำให้ความสัมพันธ์ของคนลดลง ซึ่งมองว่าเป็นปัญหาที่เข้าขั้นวิกฤตที่ควรจะมีการแก้ไข

ปัญหาใหญ่ที่จะตามมาอีก คือ ปัญหาการไล่ที่ เพราะว่าเมื่อราคาที่ดินแพงขึ้น เกิดการแย่งชิง ชาวบ้านก็จะถูกผลักดันให้ออกไปอยู่นอกเมือง พื้นที่ที่เคยเป็นที่สาธารณะก็อาจจะถูกบุกรุก ชาวบ้านก็อาจจะถูกไล่ที่ ซึ่งตรงนี้นั้นเป็นปัญหาจากการวางผังเมือง เช่น กรณีชาวบ้านคลองแม่ข่า นั้นพอมีการขยายถนนบริเวณโรงพยาบาลลานนา มีการตัดถนนที่วางท่อสูงกว่า ระดับน้ำที่จะไหลเข้ามา ทำให้ไม่มีน้ำไหลเข้ามาในเมือง ทำให้น้ำเน่า เพราะว่าน้ำทิ้งของบ้านเรือนมันมารวมกันที่คลองแม่ข่า ซึ่งเป็นผลพวงจากการพัฒนาของรัฐในเรื่องโครงข่ายถนน

สำหรับการเคลื่อนไหวต่อสู้ประเด็นปัญหาดังกล่าวนั้น เนื่องจากองค์กรทำงานในประเด็นหลักเรื่อง สิทธิชุมชน แต่ในทางปฏิบัติองค์กรจะพิจารณาว่าหากเน้นในประเด็นเรื่องสิทธิชุมชนจะต้องทำงานในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้สื่อถึงเรื่องสิทธิชุมชน นอกจากนี้ยังมีเรื่องสิ่งแวดล้อมคือ คลองแม่ข่า เพราะองค์กรเริ่มทำงานกับชุมชนแออัด ชุมชนที่ไม่มั่นคงในที่ดิน ทำให้เกิดมีกระบวนการต่อสู้เรียกร้องกันมาตลอด กล่าวคือ จะต้องเกิดการมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานของรัฐในการดูแลรักษาคลองแม่ข่า ไม่ใช่ให้ใครดูแลฝ่ายเดียว แต่ว่าจะอย่างไรให้ทั้งชาวบ้าน หน่วยงานรัฐ และองค์กรอื่นๆ ที่มีส่วนที่ให้น้ำในคลอง

แม้ข่าวน่าเสียได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันและทำงานร่วมกัน กล่าวคือ ชาวบ้านได้มีส่วนเข้าไปร่วมในระดับการตัดสินใจในการพัฒนาของเมืองจะต้องทำอะไร เพื่อแก้ปัญหาที่ตรงจุด เช่น การแก้ปัญหาคลองแม่ข่ายของเทศบาล คือ การตัดคลองและการขุดลอกคลอง แต่กลับแก้ปัญหาไม่ได้ ซึ่งชาวบ้านเองก็สะท้อนออกมาอย่างนั้น และยังไปซ้ำเติมให้ปัญหาหนักขึ้น และการผลักดันเรื่องเทศบัญญัติการแก้ไขน้ำเสีย ที่ชาวบ้านควรจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับนโยบาย หากเกิดการมีส่วนร่วมดังที่กล่าวมานี้เรื่องนี้มันก็จะสามารถขยายไปเรื่องอื่นได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในประเด็นที่ว่ากรณีในเมืองเชียงใหม่พัฒนาและมีความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆมากมาย ทางกลุ่มเพื่อนร่วมงานนั้นมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยว่าจะมีปัญหาเกิดขึ้นตามมา เพราะจะทำให้ประชาชนจะอพยพเข้ามาทำงานและอยู่ในชุมชนเมืองมากขึ้น หากไม่มีการควบคุมการเติบโตของสังคมเมืองมันก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องเป็นวัฏจักรที่วนกลับมาเหมือนเดิม เช่นกรณีที่ได้คนออกจากป่า คนก็มาหางานทำในแหล่งที่เจริญกว่า เกิดเป็นชุมชนแออัด เป็นปัญหาซ้อนทับกันไป ดังนั้นในการดูแลการเติบโตของเมืองไม่ใช่ดูเพียงเรื่องของพื้นที่ แต่ว่าต้องดูเรื่องประชาชนที่เข้ามาอาศัยด้วย

และหากพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่แล้วนั้นองค์กรเพื่อนร่วมงานมองว่าปัญหาเกิดจากการขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่มามองปัญหาร่วมกัน คือ รัฐมุ่งที่จะทำตามแผนของตัวเอง คือการมองจากคนละมุม รัฐจะสรุปเองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนี้สามารถแก้ไขได้โดยไม่ต้องถามภาคประชาชน ซึ่งทั้งนี้ภาคประชาชนก็หลากหลายทั้งตัวชุมชน และคนที่อยู่ในเมืองเชียงใหม่ ทำให้เกิดปัญหขึ้นอย่าง เช่นกรณีที่เกี่ยวข้องเรื่องผังเมืองวัดเกต ซึ่งการกระจายอำนาจนั้นภาครัฐไม่ได้ให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมเพียงแค่ให้ชาวบ้านเข้าไปเป็นตัวประกอบ แต่ไม่มีการตัดสินใจ คือทางหน่วยงานรัฐคิดแผนงานของตัวเองไว้ พอมาจัดประชาพิจารณ์ก็ให้ชาวบ้านมารับฟังนโยบาย ชาวบ้านมีส่วนแค่รับรู้ เหมือนในกรณีผังเมืองครั้งแรก รัฐได้จัดเตรียมความพร้อมในทุกด้านแล้ว ต่อมาก็มาบอกชาวบ้านว่าจะทำตามนโยบาย ก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมแล้ว หรือหลายๆกรณีที่ได้บอกว่าต้องการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้ามาแก้ปัญหาเรื่องเมือง แต่สุดท้ายแล้วก็กลับไปให้อำนาจที่หน่วยงานท้องถิ่นและชาวบ้านก็กลายเป็นเบี้ยให้กับหน่วยงานท้องถิ่น คือไม่ได้จะดึงตัวเองมาให้เท่ากัน ชาวบ้านเองก็มีข้อจำกัดเรื่องเครื่องมือหรือเรื่องสื่อต่างๆด้วยเช่นกัน

3) ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

การทำงานขององค์กรเพื่อนร่วมงานที่ผ่านมาพบว่า การตระหนักถึงความสำคัญของการเคลื่อนไหวเพื่อส่วนรวมของชาวเมืองเชียงใหม่ นั้น ในพื้นที่ที่ทางองค์กรลงทำงานด้วยก็จะอยู่ในระดับหนึ่ง พื้นที่ที่มีการทำงานแบบเว้นระยะก็จะเป็นอีกระดับหนึ่ง ซึ่งพื้นที่ที่ได้มีการทำงานอย่างจริงจังก็สามารถบอกได้ว่าชาวบ้านรักคลองแม่ข่า หวงแหน คิดที่จะทำให้มันดีขึ้น คือมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่ถึง 100% แต่ได้มีการปรึกษากันว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร ซึ่งเป็นชุมชนที่ทางองค์กรทำงานตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่มานานและเห็นคลองแม่ข่าตั้งแต่เนิ่นๆ ไสสะอาด ส่วนชุมชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้มีการทำงานร่วมกันก็คิดเพียงว่าอยากที่จะรักษาคองแม่ข่า แต่ก็ไม่รู้ว่าการรักษาที่ถูกต้องจะต้องทำอย่างไร คือเป็นชุมชนใหม่ๆ ที่ไม่ได้ผ่านการทำงานร่วมกับองค์กรต่างๆ

การมีส่วนร่วมของคนเชียงใหม่ในเรื่องคลองแม่ข่ายังไม่มีความชัดเจน จะมีการทำกิจกรรมเป็นช่วงๆ แต่ว่าขณะนี้ชุมชนก็เริ่มที่จะทำกิจกรรม เพื่อจะดึงแนวร่วม ซึ่งส่วนที่จะต้องดึงมาเป็นส่วนแรกคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งล่าสุดก็จะมีสมาคมไคด์ที่มีลูกค้าเป็นชาวต่างชาติ คือเป็นกลุ่มที่เห็นความสำคัญของคลองแม่ข่าและต้องการที่จะฟื้นฟู ซึ่งกลุ่มนี้เห็นความสำคัญเพราะได้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะต่างจากการเห็นความสำคัญของชาวบ้านที่มาจากจิตสำนึกที่ไม่ได้ผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งทางองค์กรและเทศบาลได้ปรึกษารือว่าคนเชียงใหม่มีความคิดเห็นอย่างไร ซึ่งทางองค์กรก็พยายามที่จะจัดเวทีให้มีการคุยกันระหว่างคนที่เกี่ยวข้องกับคลองแม่ข่าทั้งหมด เช่น ร้านค้า, ผู้ประกอบการ, นักวิชาการ เป็นต้น ซึ่งขณะนี้ยังเป็นเพียงโครงการที่มีการเสนอขึ้นมาเท่านั้น โดยทางนายกเทศมนตรีได้เสนอว่าควรนำแผนการของชุมชนและแผนงานของเทศบาลมาศึกษาดูว่ามีความสอดคล้องกันมากเพียงใด จะได้ไม่เป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อน ต่างคนต่างทำ เพราะในขณะนี้เป้าหมายในการทำงานต่างกัน ซึ่งเทศบาลจะเน้นในเรื่องขุดลอก แต่ง ปรับ คอนกรีต ซึ่งเป็นเรื่องของงานใช้งบประมาณ ซึ่งคิดว่าเป็นการแก้ปัญหาเพียงครั้งเดียวแล้วทุกอย่างจะเสร็จสิ้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว มันเป็นไปได้ค่อนข้างยากแต่เทศบาลก็ยังดำเนินการอยู่

สำหรับคนเมืองเชียงใหม่มีส่วนร่วมในการจัดการ และพัฒนาเมืองน้อยมาก จากการประชุมหลายๆ ครั้งที่จัดก็ไม่มีชาวบ้านมาเข้าร่วม เช่น กรณีผังเมืองถึงแม้ว่าจะมีชาวบ้านมาร่วมแต่ก็มาเกินเพียงส่วนน้อย ส่วนในกรณีอื่นก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเช่นกัน ซึ่งปัญหานี้ไม่ได้เกิดจากชาวบ้านไม่ยอมมาเข้าร่วม เพียงแต่รัฐไม่เปิดโอกาสให้ รัฐปิดกั้นเรื่องข้อมูลข่าวสาร ปิดกั้นเรื่องนโยบายที่จะทำ เพราะคำว่ามีส่วนร่วมของทางองค์กรคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา บริหารร่วมกัน ตรวจสอบร่วมกัน ไม่ใช่มีส่วนร่วมแบบเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ไม่ใช่มีแต่ชื่อ ชาวบ้านจะต้องตอบได้ว่าเอาหรือไม่เอา แต่ทางรัฐไม่เคยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในระดับนั้น คือรัฐไม่ได้อธิบายว่าการมีส่วนร่วมจะต้องมีวิธีการอย่างไร

ดังนั้น เพื่อให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองพัฒนาที่น่าอยู่ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาของเมืองอย่างแท้จริง ทางองค์กรจึงสะท้อนความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า เมืองเชียงใหม่ที่น่าอยู่คือ ต้องมีคน แม้ว่าทางองค์กรจะทำงานเฉพาะเรื่องคลองแม่ข่าแต่ก็มองว่าเมืองเชียงใหม่จะต้องมีคนเป็นองค์ประกอบหลัก ไม่ใช่มาบอกว่าเอาคนออกจากพื้นที่แล้วพัฒนาพื้นที่ให้เมืองน่าอยู่ พอมาจับเรื่องวัดเกตก็ยังยืนยันว่าจะต้องมีคนคือแม้ว่าจะเป็นเรื่องการจัดสีผังเมืองเป็นสีแดง พอมีการสร้างตึก คนก็ต้องย้ายออก ซึ่งคนในที่นี้คือคนในท้องที่ คนที่มาอยู่ก่อน คือวิถีชีวิตต้องยังดำรงอยู่ได้ ถึงแม้จะไม่ใช่คนในท้องที่แต่ถ้าอาศัยมานาน ก็ควรที่จะมีสิทธิในพื้นที่ด้วยอย่างกรณีชาวบ้านคลองแม่ข่า ซึ่งอยู่มา 50 กว่าปี อย่างกรณีวัดเกตที่อยู่มากว่า 100 ปี ที่เห็นการเปลี่ยนแปลงเมือง คือไม่ใช่เพียงแต่จะเจริญแต่ทางวัตถุ ต้องเจริญด้านจิตใจด้วย ซึ่งวิถีชีวิตไม่จำเป็นต้องเป็นเมืองเชียงใหม่แบบอดีต แต่วิถีชีวิตคือความสัมพันธ์กันในย่านนั้นในชุมชนนั้น และชาวบ้านคิดจะดูแลปกป้องชุมชนของตัวเอง คือเป็นชีวิตที่ไม่ใช่ภาพฝันเหมือนในนิยาย ซึ่งตรงนี้ต้องเริ่มต้นจากรัฐต้องเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมคิด สะท้อนปัญหาอย่างแท้จริงในทุกเรื่อง และวางแผนจัดการแก้ไขร่วมกัน คืออันดับแรกต้องไม่ปิดกั้นไม่อย่างนั้นก็จะเกิดการทำงานซ้ำซ้อนกัน ซึ่งความคิดเห็นของตนเองคิดว่างบประมาณได้สูญเปล่าแต่จะมีวิธีการอย่างไรให้มีความเป็นกลางที่ทุกคนมาร่วมกันคิดได้ แม้ว่าจะมีปัญหามากมายแต่ให้ชาวบ้านได้มีส่วนในการตัดสินใจแก้ปัญหา คือการพัฒนาที่มาจากฝ่ายเดียว ยังไงก็จะมีปัญหาอย่างรัฐได้เอาโครงการมาทำ แต่ว่าถ้าชาวบ้านไม่เห็นด้วยโครงการก็จะไม่ดี หรือไม่สำเร็จ

การกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชาวเมืองเชียงใหม่ ควรจะเริ่มจากตัวคนเชียงใหม่เอง เช่น ตัวอย่างเรื่องคลองแม่ข่า คือจะอย่างไรให้ชาวบ้านแก้ปัญหาเรื่องคลองแม่ข่า คือ ชาวบ้านต้องเห็นปัญหา และถ้าเริ่มจากตัวชาวบ้านเองจะแก้ปัญหายังไง คือไม่ต้องรอเทศบาลหรือว่าจังหวัดจะแก้ปัญหายังไง คือต้องมองว่าตนเองก็เป็นคนทำให้เกิดปัญหาว่าจะแก้ไขยังไง ก็มีเรื่องการทำบำบัดน้ำเสียในครัวเรือน ซึ่งชาวบ้านก็ย้ำว่าเป็นการแก้ที่ตัวเองก่อนที่จะปล่อยลงคลองแม่ข่า คือต้องเริ่มแก้มาจากตัวเอง พอเห็นผลก็จะเริ่มขยายออกไป ซึ่งพอที่การแก้ไขที่ตัวเอง ตัวเองก็จะเริ่มมีจิตสำนึก ดังนั้นคนเชียงใหม่ทั้งเมืองต้องเห็นปัญหาของเมืองเชียงใหม่และตนเองก็เป็นหนึ่งในผู้ที่ทำให้เกิดปัญหานั้น และจะเริ่มค้นแก้ไขปัญหอย่างไร คือต้องเริ่มต้นจากปัญหาและจะแก้ไข

อย่างไร ก็ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยจะรอแต่เทศบาลมาแก้ปัญหา หรือรอหน่วยงานต่าง ๆ มาแก้ไข ชาวบ้านคิดว่าตนเองไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะว่ามันเป็นปัญหาใหญ่ แต่รัฐต้องให้ชาวบ้านคิดกลับด้านว่า ถ้าไม่รอให้คนอื่นมาแก้ เราจะแก้ยังไง ซึ่งตรงนี้ใช้เวลานานมากในการสร้างจิตสำนึก ซึ่งทางองค์กรทำงานมานานก็ยังได้ทีละน้อย และบางคนก็เห็นว่าเป็นปัญหาแต่ก็ไม่ทำอะไร ซึ่งถ้าไม่กระทบกับชีวิตชาวบ้านก็ไม่ลุกมาทำอะไร อย่างกรณีของวัดเกต ถ้าไม่กระทบกับชาวบ้าน ชาวบ้านก็ไม่ลุกขึ้นมา โดยชาวบ้านก็มองว่าเป็นปัญหาใหญ่ในระดับนโยบายซึ่งชาวบ้านไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ก็ออกไปหาภาคีซึ่งก็มาช่วยกันคนละไม้คนละมือเท่าที่สามารถช่วยได้ หรือสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเงิน ซึ่งภาคีที่เข้ามาก็มีปัญหาเช่นกัน คือวัดเกตกับคลองแม่ข่าจะคล้ายๆ กันคือ เริ่มจากตัวเอง เอาคนที่เจอปัญหาเข้ามา พอรู้ว่าตัวเองจะแก้ไขปัญหายังไงก็จะไปดึงคนอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามา

การกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการแก้ปัญหาของชุมชน คือ ชาวบ้านและทางองค์กรก็เริ่มคิดกันว่าต้องมีคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานด้วย ซึ่งตอนนี้ก็จะมีกลุ่มเยาวชน ที่อาจจะไม่ได้แข็ง 100 % แต่ว่าก็ได้เข้ามาทำงานช่วยผู้ใหญ่อย่างน้อยก็เริ่มต้นจากการช่วยผู้ใหญ่ทำงาน ก็จะเริ่มต้นซึมซับการทำงาน การแก้ปัญหา และแนวทางของผู้ใหญ่ด้วย และมีแผนงานที่เปิดโอกาสที่จะให้เด็กเป็นคนกำหนดว่าตนเองอยากทำอะไร ซึ่งจะทำกันในช่วงปิดเทอม คือหลักๆ เพื่อให้เด็กได้เข้าใจสภาพปัญหาที่อยู่รอบๆ ตัว เพราะว่าเป็นลูกชาวบ้านของคลองแม่ข่า ซึ่งปัญหาคคลองแม่ข่ามีอะไรบ้างเราจะพาเด็ก ๆ ไปสำรวจ ไปเรียนรู้สภาพจริง ไปเรียนรู้ว่าปัญหาคคลองแม่ข่าเกิดจากอะไรกันแน่ เพื่อให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ในภาพรวมที่เกิดขึ้น

5.1.2 ภาคีคนอีกเจียงใหม่

ภาคีคนอีกเจียงใหม่ เป็นองค์กรภาคประชาชนที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนหลากหลายอาชีพในรูปแบบภาคี เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ด้านต่างๆ ตามกรอบแนวทางที่ยึดความถูกต้อง เป็นธรรม และยั่งยืน โดยเริ่มจากในช่วงราว พ.ศ. 2547 – 2548 ได้มีการเคลื่อนไหวเรื่องการสร้างกระเช้าที่ดอยหลวงเชียงดาว ซึ่งขณะนั้นกลุ่มที่เคลื่อนไหวได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) กลุ่มไกด์/บริษัทนำเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นักธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อม นักเขียน ศิลปินในเชียงใหม่เป็นหลัก การเคลื่อนไหวในช่วงนั้นมีกิจกรรมต่างๆ มากมาย นอกจากนี้ถ้ามองย้อนกลับไปที่เชียงใหม่ได้มีการเคลื่อนไหวคัดค้านกันอยู่หลายเรื่อง เช่น การคัดค้านกระเช้าขึ้นดอยสุเทพ การคัดค้านทางยกระดับ เป็นต้น จึงทำให้กลุ่มคนที่

ร่วมกันคัดค้านการสร้างกระเช้าลอยหลวงเชียงคยก็ร่วมกันทำงานอย่างเหนียวแน่นและรู้จักคุ้นเคยกันไ้ระดับหนึ่ง และแม้ว่าในท้ายที่สุดนายปลอดประสพ สุรัสวดี ผู้ก่อตั้งโครงการจะออกมาบอกว่าได้ยกเลิกโครงการด้วยเหตุผลว่าการท่องเที่ยวที่เชียงคยยังไม่หลากหลายซึ่งไม่คุ้มทุนต่อการสร้างก็ตาม แต่ทางภาคก็มองว่าส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนและสื่อมวลชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเยอะมาก

ในช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มที่ทำงานเคลื่อนไหวได้ร่วมกันเป็นภาคีคนอีกคยหลวง และต่อมามีโครงการการพัฒนาขนาดใหญ่ (Mega Project) เกิดขึ้นบริเวณรอบๆ คยสุเทพ เช่น ในที่ซาฟารี ฟิชสวนโลก กระเช้าขึ้นคยสุเทพ สวนนก สวนเสือ เป็นต้น ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาที่ใหญ่มากที่จะสร้างขึ้นบริเวณเชียงคยสุเทพ ดังนั้นกลุ่มภาคประชาสังคมที่รวมตัวกันเป็นภาคีคยหลวงเชียงคย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้ทำงานอนุรักษ์แบบหัวโบราณ เพราะมีทั้งสื่อมวลชน นักธุรกิจ และกลุ่มคนหลากหลายสาขาอาชีพที่ไม่ได้มีแนวคิดการอนุรักษ์ให้ทุกอย่างเก่าดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว ต่อมาจึงเริ่มการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีประเด็นเรื่องโครงการเมกะโปรเจ็คเป็นโจทย์ร่วม และตั้งคำถามว่าเชียงคยควรจะพัฒนาเมืองไปในทิศทางนี้หรือไม่ ในที่สุดจึงมีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการจากการประชุมร่วมกันของประชาชน ตัวแทนกลุ่ม/องค์กรต่างๆ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2548 ณ ห้องประชุมคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงคยใหม่ โดยเห็นว่านโยบายพัฒนาเมืองเชียงคยใหม่ในขณะนั้น มุ่งเน้นการก่อสร้างโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคประชาชนจะต้องกำหนดนโยบายสาธารณะ สร้างสำนึกพลเมืองในการดูแลท้องถิ่นร่วมกันกับภาครัฐฯ อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

1) วัตถุประสงค์และโครงสร้างของกลุ่มประชาสังคม

ภาคีคนอีกเชียงคยใหม่ เป็นการทำงานร่วมกันของขบวนการประชาสังคมที่มีความหลากหลาย ซึ่งต่างมีความห่วงใยในทิศทางความเจริญของจังหวัดเชียงคยใหม่ โดยมีวิสัยทัศน์ขององค์กรดังนี้คือ เพื่อปกป้องและเชิดชูพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองในถิ่นไทยงามสืบไป เพื่อปกป้องคยสุเทพ-สายน้ำปิงซึ่งเป็นรากฐานแห่งชีวิตของคนเชียงคยใหม่ เพื่อปกป้องวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น จากการพัฒนาที่ไม่มีธรรม และเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งให้กับสังคม ให้พลเมืองได้มีส่วนในการกำหนดทิศทางการพัฒนา วัฒนธรรมที่ยั่งยืนร่วมกัน

องค์กรสมาชิกทั้งหมดของภาคีคนอีกเชียงคยใหม่ ได้แก่

1. เครือข่ายพระสงฆ์เพื่อการพัฒนาล้านนา
2. สถาบันโพธิยาลัย
3. กลุ่มเสขิยธรรม
4. สถาบันเพื่อสิทธิชุมชน
5. ชมรมเพื่อเชียงใหม่
6. โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา
7. ชมรมอนุรักษ์นกและธรรมชาติล้านนา
8. มูลนิธิสถาบันพัฒนาเมือง
9. เครือข่ายความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเชียงใหม่
10. สถาบันชุมชนเกษตรยั่งยืน
11. กองทุนสิ่งแวดล้อมล้านนา
12. สมาคมพลเมืองเหนือเพื่อเสริมสร้างพลังชุมชน
13. สถาบันเสริมสร้างพลังชุมชน
14. กลุ่มนักธุรกิจเพื่อสังคมภาคเหนือ
15. ศูนย์ธรรมชาติศึกษาปางแฟน
16. โครงการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา
17. สมาคมนุรักษ์นก
18. สโมสรชาวแคมป์
19. มูลนิธิศกยภาพเยาวชน
20. โครงการเมืองยั่งยืน
21. ศูนย์สนับสนุนสื่อภาคประชาชน
22. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน
23. วิทยาลัยการจัดการทางสังคม
24. ชมรมการจัดการมนุษย์-สวล.
25. ชมรมท้าวป่าภาคเหนือ
26. เครือข่ายเยาวชนภาคเหนือ
27. กลุ่มเด็กรักดอยสุเทพ
28. เยาวชนรักษ์ล้านนา
29. ชมรมอนุรักษ์ มช.

30. กลุ่มหละอ่อนฮักเจียงใหม่
 31. ชมรมอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
 32. ชมรมอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ มช.
 33. พรรคนักศึกษาอุวธิปไตย มช.
 34. ชมรมนักดนตรีเชียงใหม่
 35. เครือข่ายวิฑูชมชนชาวล้านนา
 36. ภาคิความร่วมมือกวี-นักเขียน-ศิลปิน
 37. เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ
 38. เครือข่ายลุ่มน้ำปิงตอนบน
 39. ชุมชนคนรักป่า มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ
 40. มูลนิธิฟื้นฟูชีวิต และธรรมชาติ
 41. คณะทำงานหอศิลป์สลาเลาเลื่อง
 42. เครือข่ายสื่อภาคประชาชนภาคเหนือ
 43. กลุ่มสันป่าตอง-แม่วางเสวนา
 44. ทัวร์เชียงใหม่ทางเลือกสีเขียว
 45. เครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำวางตอนบน
 46. เครือข่ายแม่น้ำเอเซียตะวันออกเฉียงใต้
- (ข้อมูล ณ วันที่ 17 ตุลาคม 2548, ฝ่ายข้อมูลภาคีคนฮักเจียงใหม่)

สำหรับการทำงานของภาคีนั้นจะเน้นที่การเชื่อมร้อยและหนุนเสริมมากกว่าจะชี้นำ

กล่าวคือ ต้องทำงานไปด้วยกัน ไม่ใช่ทำงานเป็นผู้นำเพราะว่าหากเป็นผู้นำจะต้องนำอยู่เสมอ โดยภาคีฯ จะทำงานหลายบทบาทโดยพิจารณาว่าถ้าเกิดมีปัญหาขึ้น แต่กลับไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาหมอกควัน จะเห็นว่าพอถึงวิกฤตแต่ยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดขยับ ทางภาคีฯ จึงสะท้อนประเด็นว่าทำไมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ทำอะไร ซึ่งตรงนี้เป็นบทบาทในเชิงกระตุ้นให้หน่วยงานต่างๆ ออกมาแก้ไขปัญหา ส่วนกรณีพิชสวนโลก และไนท์ซาฟารี เป็นบทบาทในเชิงของการตรวจสอบ โดยองค์กรเครือข่ายที่ร่วมกันอยู่ในภาคีฯ ก็จะช่วยกันทำหน้าติดตามในเรื่องนี้ นอกจากนี้บางเรื่อง เช่น การจัดทำผังเมืองรวมเชียงใหม่ ซึ่งทางภาคีฯ มองว่ามืองค์กรที่ทำงานในประเด็นนี้อย่างแข็งขันอยู่ก่อนแล้ว ทางภาคีฯ ก็จะทำงานในลักษณะของการหนุนช่วย สนับสนุนเรื่องข้อมูล และเชื่อมร้อยองค์กรที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันทางภาคีฯ ก็ยังทำหน้าที่เป็นผู้นำเรียกร้องในเรื่องต่างๆ เช่น กรณีเรื่องสัตว์ตายที่ไนท์ซาฟารี ดังนั้นการทำงานของ

ภาติฯ จึงจะเน้นบทบาทตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยจะมีการพูดคุยถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการคุยกันนอกรอบบ้าง เพื่อประเมินว่ากรณีไหนที่ทางภาติฯควรจะต้องขับเคลื่อน ในนามองค์กร ซึ่งในการพูดคุยก็มักจะมีความคิดเห็นที่แตกต่าง ข้อเสนอวิธีการจัดการปัญหาที่แตกต่าง ทว่าทางภาติฯก็เห็นว่าความคิดเห็นที่แตกต่างนั้นเป็นธรรมชาติของการทำงาน แต่การขับเคลื่อนอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์เป็นเรื่องที่ให้ความสำคัญกว่า ดังนั้นบางครั้งจึงพบว่าไม่จำเป็นต้องเคลื่อนไหวในนามของภาติฯ ก็ได้ หากจะทำให้ได้งานตามที่ต้องการ แต่ต้องเน้นที่ความถูกต้อง หรือบางครั้งก็ทำงานในฐานะที่เป็นเครือข่ายขององค์กรที่เป็นเครือข่ายสมาชิกของภาติฯ ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของภาติฯที่ผ่านมาพบว่าไม่ค่อยมีปัญหา เพราะว่าภาติฯเองยอมรับในความหลากหลายอยู่แล้ว แต่ก็ต้องระมัดระวังในบางประเด็นที่มีความอ่อนไหว เช่น ประเด็นเรื่องการเมือง แต่ที่ผ่านมาบางครั้งก็จะเป็นการแก้ปัญหากันคนละที เช่น ปัญหาเรื่องหมอกควัน ก็จะพบว่า องค์กรพัฒนาเอกชนก็จะมีแนวทางการทำงานไปในทิศทางหนึ่ง ขณะที่นักวิชาการหรือกลุ่มสื่อมวลชน ศิลปินก็อาจจะทำงานในอีกทิศทางหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งหากมองอีกด้านหนึ่งนั้นก็นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ก็ควรทำงานกันต่อไป เพราะว่าบางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องทำงานไปพร้อมกัน อาจจะจัดการกันจากคนละมุมแต่ในที่สุดก็แก้ไขปัญหามาได้ ซึ่งการจัดการกับปัญหาอุปสรรคในการทำงานของภาติฯ คือ จะต้องสร้างให้เกิดประเด็นร่วมเพราะการทำงานค่อนข้างหลากหลาย และการเชื่อมร้อยประสานจะต้องต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมายังไม่ค่อยต่อเนื่องในเชิงการทำงานเครือข่ายและการสื่อสาร ทั้งภายในองค์กรและประชาชนในเครือข่าย ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากต้องปรับปรุงกันต่อไป และการที่สมาชิกของภาติฯ ทำงานแบบอาสาสมัคร กล่าวได้ว่ามีข้อดีและข้อบกพร่องคือ การทำงานอาสาสมัครเป็นรูปแบบการทำงานที่เป็นจริง เนื่องจากจะพบว่าในสังคมมีคนหลากหลายอาชีพ แต่กลับมีคนกลุ่มหนึ่งใช้เวลาของตัวเองมาใช้ในการแก้ไขปัญหามองเมือง ซึ่งทางภาติฯกลับต้องการให้มีการกระจายความเป็นอาสาสมัครแบบนี้ออกไปให้มากขึ้น ส่วนข้อบกพร่องหรือผลสำเร็จของการทำงานนั้น ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ทางภาติฯมองว่าการทำงานที่เกิดขึ้นกลับเป็นบทเรียนให้กับตัวบุคคล/องค์กรได้เรียนรู้ ซึ่งบทเรียนทั้งหมดสามารถนำมาใช้พัฒนาตัวเอง หากพิจารณาในภาพรวมการทำงานของภาติฯนั้นสะท้อนให้เห็นว่าสังคมมีการเรียนรู้อยู่ตลอด แง่มุมของสังคมมีความหลากหลาย และหากถามว่าเมืองเชียงใหม่ควรจะเป็นอย่างไร อาจกล่าวได้ว่าไม่มีคำตอบที่สำเร็จรูป กล่าวคือ การที่ภาติฯคิดว่าเชียงใหม่ควรจะเป็นเมืองที่มีทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม อาจจะไม่ใช่ความคิดเห็นของคนในเชียงใหม่ส่วนใหญ่ก็ได้ ดังนั้นทางภาติฯจึงต้องรับฟังความคิดเห็นอื่นๆ ทางภาติฯ จะมาสรุปและเรียกร้องให้คนใน

เชียงใหม่คิดเหมือนภาคฯ ไม่ได้ แต่ควรจะต้องให้มีการถกเถียง แลกเปลี่ยนกัน ซึ่งเป็นจุดที่สำคัญมากกว่าสิ่งที่ทางภาคฯ คิดจะได้รับการผลักดันไปยังไง และที่สำคัญที่สุดไม่ว่าจะเป็นระหว่างกลุ่มคนหรือองค์กร จะต้องรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งอาจจะเป็นความคิดที่ถูกหรือผิดก็ได้ หากกระบวนการนี้เกิดขึ้นจริงก็จะสามารถเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2) การเคลื่อนไหวต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง

ภาคีคนอีกเชียงใหม่มองว่าความเจริญของเมืองเชียงใหม่ เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเจริญแบบไร้ทิศทาง กล่าวคือ เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยว ศูนย์กลางการศึกษาและเศรษฐกิจ เกิดการเติบโตทางอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว จะเห็นว่ามีโรงแรม ร้านกาแฟ และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งหากมองด้านดีก็เป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนท้องถิ่น ส่วนเรื่องการศึกษาก็ทำให้คนมีโอกาสด้านการศึกษา ทำให้คนเชียงใหม่เป็นคนที่มีความรู้ มีการศึกษา แต่การเติบโตของเมืองเร็วเกินไป สังเกตเห็นได้ชัดว่าปีสองปีหลังมานี้สถานบันเทิงในคูเมืองมันมีจำนวนเพิ่มขึ้น บางแห่งอยู่ใกล้วัด มีคนแต่งตัวโป๊มาโบกเรียกคนเข้าร้านอยู่หน้าวัด ซึ่งถ้าจะมองกันจริงๆ แล้ว วัดในเมืองเชียงใหม่มีเยอะมาก อาจกล่าวได้ว่าสวยกว่าหลวงพระบาง แต่เนื่องจากเชียงใหม่นี้พัฒนาอย่างไม่มีการวางแผน ทำให้หลายอย่างถูกปล่อยปละละเลย มีการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างมากมาย บดบังความสวยงามทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ขณะเดียวกัน การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ยังเป็นไปอย่างผิดที่ผิดทาง เพราะโครงการต่างๆ ไม่ได้ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงหรือเป็นเพียงพิธีกรรม เช่น การก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่น้ำปิง ซึ่งจะมีเรือฝายพญาค่า หนองผึ่ง ท่าวังตาล ออก ซึ่งเป็นโครงการที่สะท้อนถึงการแก้ไขปัญหาอย่างเฉพาะจุดของภาครัฐ ซึ่งทางภาคฯ ก็เคยจัดเสวนาใหญ่ เพื่อตั้งคำถามต่อการจัดการที่เกิดขึ้น แม้ว่าโครงการนี้ทุกวันนี้จะหยุดสร้างไม่ได้ แต่ก็เริ่มสร้างไม่ได้

นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีปัญหาที่เกิดจากการเติบโตของจังหวัดเชียงใหม่เกิดขึ้นมากมาย แต่คนเชียงใหม่ก็จะไม่ค่อยรู้ว่าอะไรมันเป็นปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น อย่างเช่นกรณีเรื่องผังเมือง เมื่อโครงการเกิดขึ้นแล้วชาวบ้านถึงจะรู้ หรือเรื่องหมอกควัน ซึ่งแม้ว่าจะมีกลุ่มคนที่ทำงานณรงค์มาเป็นเวลานาน แต่ชาวบ้านกลับไม่รู้ ซึ่งพอชาวบ้านรับรู้ก็พบว่าหมอกควันเต็มเมืองแล้ว นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นว่า หากเรื่องใดที่กระทบตัวเอง ชาวเชียงใหม่จะกระตือรือร้น แต่ถ้าไม่กระทบก็จะเฉย และแม้ว่ามีเรื่องที่กระทบตนเองก็ยังคงมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว ยกตัวอย่างเช่น ชาวบ้านเหมืองฝายคงไม่ได้รู้สึกกระทบอะไรมากกับเรื่องผังเมือง หรือชาวบ้านในเมืองอาจจะไม่ได้

รู้สึกร่วมกับเรื่องฝ่ายมากนัก ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการบริหารจัดการที่ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน ด้านหนึ่งรัฐก็ไม่เปิดให้เข้าร่วมขณะเดียวกันคนเชียงใหม่เองก็ไม่เข้าร่วม ตัวอย่างเช่นเมื่อทางจังหวัดเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมในแผนยุทธศาสตร์เมืองเชียงใหม่ แต่จะทำหรือเปล่าอันนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติงาน แล้วอย่างการที่จะเปิดให้ ทักษสถานหญิงเป็นสวนสาธารณะ ก็ยังมีคนที่เข้าไปมีส่วนร่วมน้อยอยู่ ดังนั้นทั้งสองฝ่ายต้องร่วมกัน

และแม้แต่การท่องเที่ยวเอง ก็มีคำถามที่ว่า ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวไปตกอยู่ที่ใคร มีนักท่องเที่ยวมาที่นี่ มีโรงแรมใหญ่ๆ สปาใหญ่ๆ ชนโตใหญ่ๆ แล้วคนตัวเล็กๆ ที่นี้เค้าได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวแค่ไหน มันอยู่ที่ใคร หรือว่าต้องมีเงินหนาถึงจะได้ และถ้ามองเรื่องการศึกษา เชียงใหม่มีสถาบันการศึกษาที่ให้ความรู้ แต่ว่าสถาบันเองตอบสนองต่อเมืองอย่างไร เช่นเมื่อพูดถึงเรื่องตึกสูง แต่พอหันมองมช. กลับพบว่ามช.เองก็สร้างตึกสูงมากมายเหมือนกัน แล้วจะขับเคลื่อนเรื่องนี้กับได้อย่างไร เพราะมหาวิทยาลัยยังไม่ได้สร้างแบบอย่างให้กับสังคมได้ ไม่สามารถสร้างแบบอย่างให้คนท้องถิ่นมีความแข็งแรงได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภาคีเริ่มจากการที่มีสถานการณ์เกิดขึ้น คนที่เข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่ายของภาคีฯ ผ่านการตั้งคำถาม โดยทางกลุ่มมองว่าไม่ใช่การคัดค้านกับโครงการต่างๆ ในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกิจกรรมในเชิงตั้งรับจากนโยบายที่ภาครัฐกำหนด และเริ่มที่จะระดมความคิดว่าแล้วนโยบายที่ประชาชนกำหนดเองนั้นควรจะเป็นอย่างไร นอกจากนี้การทำงานของภาคีฯซึ่งเป็นการทำงานเป็นเครือข่ายที่รวมกันอย่างหลวมๆ กระทั่งพระก็เข้ามาร่วมด้วย เพราะว่ามันมีหลายโครงการ เช่น การจะทำให้ลานครูบาศรีวิชัย เป็นศูนย์การท่องเที่ยวแบบครบวงจร ก็มีการเข้ามาพูดคุยกันของคนเพื่อรับฟังความคิดเห็นด้านต่างๆ นอกจากนี้ทางภาคีฯ ยังทำหนังสือ “ไม่รัก ไม่บอก” ซึ่งรวบรวมแหล่งท่องเที่ยวที่ผลประโยชน์มันไม่ได้ไปกระจุกที่คนมีเงิน มีทุนหนาเท่านั้น เพราะว่าในเนื้อหามันเป็นร้านเล็กๆ น้อยๆ ในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งทำออกมา 4 เล่มแล้ว และขายดีมาก ซึ่งตรงนี้ก็สะท้อนถึงการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ที่ผลประโยชน์มันไม่เท่าเทียมอย่างเห็นได้ชัด

และถ้ามองไปภาคสังคมอื่นๆ จะเห็นว่าเชียงใหม่มีกลุ่มที่ทำงานตรวจสอบการพัฒนาที่ไม่สมเหตุสมผล ซึ่งสวนใหญ่จะแก้ปัญหากันไปตามประเด็น มีปัญหาที่ถ่วงๆ แต่ไม่ได้ทำงานอย่างร่วมกันที่มองเป็นภาพรวม ดังนั้นทางภาคีจึงทำงานโดยการตั้งคำถามต่อการพัฒนา และสร้างข้อเสนอในการพัฒนาในทิศทางที่เหมาะสม โดยเป็นการพัฒนาที่มองในภาพรวม มีการผลักดันตั้งแต่ระดับนโยบายมาจนถึงระดับผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่น เช่น การทำหนังสือขอข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาเปิดเผยกับสาธารณะ

การเคลื่อนไหวของภาคนั้นจะเน้นที่การตั้งคำถามและตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นในเชียงใหม่ในหลายๆประเด็น ตั้งแต่เรื่องหมอกควัน การจัดการน้ำ ชุมชนเมือง และกระตุ้นให้คนเชียงใหม่เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของตนเอง ไม่ใช่ให้ใครคนใดคนหนึ่ง องค์กรใด หรือหน่วยงานใดมารับผิดชอบได้ทั้งหมด คือหากพูดถึงเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ควรจะเป็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงไม่ใช่การเน้นงานออกมาเป็นก้อนๆ แต่เน้นเรื่องการเสนอปัญหา สร้างเครือข่ายเพื่อแก้ไขร่วมกัน เช่น พื้นที่ดอยสุเทพซึ่งภาคฯ ได้เข้าไปผลักดันให้เกิดการทำงาน ซึ่งไปเกี่ยวข้องกับชมรมเพื่อดอยสุเทพ คือจะผลักดันเรื่องพื้นที่ในฐานะที่ดอยสุเทพเป็นป่าใกล้เคียงเมือง แต่กลับมีผลกระทบต่างๆมากมาย เช่น รถมอเตอร์ไซด์ขึ้นดอยสุเทพ สิ่งก่อสร้างต่างๆมากมายรอบๆ ปัญหาไฟป่า หาบเร่แผงลอยหน้าวัดพระธาตุ และปัญหาขยะ ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่มาก ดังนั้นจะแก้ไขเป็นเรื่องๆ ไม่ได้ หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่ได้ จึงไปผลักดันหลายจุด ตรงนี้อุทยานฯก็ร่วมด้วย ชาวบ้านมาพูดคุยว่าดอยสุเทพที่น่าอยู่คืออะไร ไม่ใช่การเอาโครงการต่างๆไปลง และมีการผลักดันในเชิงการศึกษาวิจัยควบคู่ไปกับการทำงานเชิงเครือข่าย

ประเด็น และมุมมองร่วมของภาคฯ คือ ในภาคฯมีองค์กรร่วมเป็นเครือข่ายอยู่ 40 กว่าองค์กร แต่ในการขับเคลื่อนแต่ละเรื่องไม่ได้ขับเคลื่อนไปพร้อมกันหมด อาจจะขับเคลื่อนไปแบบ 3 - 4 องค์กรร่วมกัน เช่นกรณีล่าสุดคือ ชมรมอนุรักษ์นกพร้อมกับภาคี ร่วมกับกลุ่ม dog rescue รวมตัวกันเพื่อจะไปยื่นหนังสือให้กับไนท์ซาฟารีกรณีสัตว์ตาย ซึ่งกรณีแบบนี้ไม่ได้ขับเคลื่อนกันทุกองค์กรหรือการเคลื่อนไหวในประเด็นเชิงการเมือง คือการเมืองมันมีหลายแบบ ซึ่งบางองค์กรก็อาจจะเห็นต่าง คือทุกคนอาจจะไม่ได้เห็นสอดคล้องกันไปหมด ซึ่งบางองค์กรอาจจะไม่ได้เข้าร่วมในบางประเด็น บางสถานการณ์ก็ได้ ไม่จำกัดว่ามันจะต้องตายตัวว่าไปไหนไปด้วยกัน เพราะมันให้ความสำคัญในความแตกต่างเชิงความคิดอยู่มาก เพราะแต่ละองค์กรมันไม่เหมือนกัน จุดยืนไม่เหมือนกัน ทำงานต่างกัน ซึ่งตัวภาคฯมันจะมีกลุ่มคนหลักๆอยู่ แต่ไม่ได้มีตำแหน่งจริงๆ คือมีประธานและทุกคนเป็นกรรมการมาเข้าร่วมพูดคุยกัน

จุดร่วมของคนที่เข้ามาในภาคฯคือ ไม่ใช่คนที่ทำงานพัฒนา (NGO) มีความหลากหลายในเชิงอาชีพ และจุดแข็งที่สุดคือ เป็นองค์กรที่ทุกคนเข้ามาทำงาน จะเป็นอาสาสมัครทำงาน ไม่มีผลประโยชน์ในการเข้ามาทำงานร่วมกัน อะไรที่มันขับเคลื่อนไปด้วยกันที่ไม่ใช่เป็นประเด็นเดียวกันมันเกิดขึ้น เพราะว่ามันมีจุดหนึ่งที่พวกเราเห็นร่วมกันว่ามันไม่ถูกต้อง ซึ่งมองว่าเนื้อหาที่เคลื่อนไหวมันเห็นสิ่งที่เราขับเคลื่อนไปด้วยกันได้ แต่ความคิดความเข้าใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจจะไม่เท่ากัน แต่มองว่าก็เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน มาเติมซึ่งกันและกัน คือทุกคนมอง ตั้งคำถามกับปัญหาของเมืองร่วมกันอยู่แล้ว ดังนั้นการขับเคลื่อนจึงเน้นไปที่การพูดคุยกัน

ตอนนี้การทำงานของภาควิชาที่มีทิศทางการทำงาน เป็นยุทธวิธีการทำงานกับคนเชียงใหม่ ซึ่งคนทำงานในภาควิชาที่เรียนรู้ไปด้วยกัน การรวมกลุ่มกันมันทำให้เห็นแง่มุมที่หลากหลายมากขึ้น มองว่ามันเป็นการย่อส่วนสังคม จึงวางยุทธศาสตร์การทำงานใน 3 เรื่องคือ

1. การเมืองภาคประชาชน เช่น การรณรงค์ให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาท้องถิ่น ตั้งแต่ อบต. อบจ. เทศบาลนครเชียงใหม่ ก็ตอนนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งตรงนี้มองว่าเราไม่รู้ว่าเทศบาลกำลังทำอะไร รวมทั้งเทศบาลอาจจะไม่ได้กระตือรือร้นอะไรมากนัก โดยเฉพาะการประชุมสภาเราไม่รู้เรื่องที่เล่าคุยกัน ทั้งเรื่องโครงการ, งบประมาณ, ผลที่ได้ ดังนั้นเราจึงกำลังดำเนินการที่จะให้มีการแถลงข่าวประจำเดือน การประชุมสภาเป็นอย่างไรเอามาให้ประชาชนได้รู้ว่าเทศบาลนี้กำลังทำอะไร รวมไปถึงรายละเอียดการใช้งบประมาณในบางเรื่องที่เราได้รับการเปิดเผย ซึ่งเป็นการกระตุ้นองค์กรท้องถิ่น

2. รณรงค์ให้ประชาชนสนใจเรื่องนี้มากขึ้น เพราะว่าบางทีได้แต่บ่นว่าอบจ.ทำอะไร แต่เราจะต้องมีช่องทางในการบ่น ประชาชนเองก็ต้องรับรู้ข้อมูลตรงนี้ ซึ่งมันจะทำให้คนชั่วมีโอกาสดำเนินการ โดยหวังไปข้างหน้าว่าจะทำให้คนดีกล้าเข้าไปทำงานในองค์กรท้องถิ่นมากขึ้น เพราะว่าถ้ามันอยู่ในสายตาประชาชน มันจะเป็นเกราะป้องกันตัวของนักการเมืองท้องถิ่น ที่ผ่านมามันเหมือนเป็นแหล่งหาผลประโยชน์ แต่ว่าตอนนี้เราจะสร้างวัฒนธรรมการเมืองใหม่ยังงี้ ให้การเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องของคนที่ยากจะเสียสละ อันนี้คือสิ่งที่เรียกว่า การเมืองภาคประชาชน เช่น มีความพยายามเคลื่อนไหวเพื่อให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าเชียงใหม่

3. การพยายามสร้างเวทีสาธารณะต่างๆ ส่วนทางด้านวัฒนธรรมก็มีการขับเคลื่อน เพราะว่าเชียงใหม่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม มีการร่วมกันของหน่วยงาน องค์กรทางด้านวัฒนธรรม มาคุยกันว่าวัฒนธรรมเชียงใหม่ที่มันดี ที่ไม่ใช่เพื่อขาย ที่มันยกระดับจิตใจคนได้ ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นประโยชน์มากจากการที่มีคนหลากหลายในภาควิชา เมื่อเริ่มที่การสร้างพื้นที่สีเขียวจึงพบว่ามีคนมากมายที่ทำเรื่องนี้อยู่ ซึ่งกำลังประสานกัน

ทั้ง 3 เรื่องที่พูดมา คือเรื่องเดียวที่ว่าอนาคตเชียงใหม่มันควรเป็นอย่างไร โดยที่ประชาชนกำหนด หมายความว่าต่อไป การเลือกตั้ง การกำหนดนโยบาย นักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการจะต้องถามประชาชนให้มากกว่านี้ แม้ว่าช่วงหลังๆทางราชการพยายามสร้างการมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่มันเป็นการมีส่วนร่วมอย่างไร อันนี้ต้องมาดู ซึ่งจะเห็นว่าวิถีคิดก็มีพัฒนาบ้าง ไม่พัฒนาบ้าง คือไม่พัฒนาไปตามนโยบายที่กำหนดมาก็มี ก็เลยลำบากในการทำงาน มีบางที่ก้าวหน้า เช่น อบต.ดอนแก้ว เรื่องพื้นที่สีเขียว ซึ่งมีชื่อเสียงในเรื่องการจัดการขยะ ซึ่งที่พบที่สำคัญคือเรื่องธรรมชาติ การมีการบริหารที่โปร่งใส ดังนั้นจึงพร้อมที่จะตอบคำถามเมื่อมีสื่อเข้ามา แต่บางที่จะ

ไม่ค่อยตอบคำถามหรือต่อกับสื่อ เพราะอาจจะกลัวถูกถามได้ ดังนั้นหากพิจารณาสาเหตุของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่ ทางภาควิชาพบว่าปัญหาเกิดจากนโยบายของภาครัฐ และการเติบโตของเมืองจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับ นโยบาย นักการเมือง และข้าราชการ ผู้ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่

3) ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

ภาคีคนอีกเชียงใหม่มองว่า ความตื่นตัวทางการเมืองของคนเชียงใหม่ส่วนใหญ่ยังมีน้อยอยู่ แต่ในช่วงหลังดีขึ้น เพราะว่าถ้าถ้าปล่อยปะละเลยแล้วผลกระทบจะเกิดที่ตัวเค้า ก็ต้องใช้เวลาให้ประชาชนได้เรียนรู้ และที่เชียงใหม่การเคลื่อนไหวของประชาชนที่หลายๆ ครั้งแล้วสำเร็จ จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวตื่นตัว ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งมั่นใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหว แม้ว่าบางโครงการจะไม่เลิกไปซะทีเดียว แต่ก็ต้องทำงานอย่างระมัดระวังมากขึ้น ดังนั้นเมื่อมีการตั้งคำถาม การตรวจสอบได้ และเปลี่ยนแปลงได้ ส่งผลกับสำนึกของประชาชน แต่ถ้าให้ไปไกลกว่านั้นประชาชนจะต้องสามารถกำหนดอนาคตได้ ซึ่งทุกวันนี้ชาวเชียงใหม่ๆ ได้เรียนรู้ในจุดนี้

การให้ความสำคัญของคนทั่วไปต่อการมีส่วนร่วมของเมืองเชียงใหม่ที่พูดมา ยังเห็นว่ายังมีน้อยอยู่ ซึ่งตรงนี้ ในการให้ข้อมูลข่าวสารหรือการคาดหวังจากประชาชน เราต้องมีรูปแบบ คือ มีการสื่อสารที่ดี มีรูปแบบมารองรับ เช่น กรณีตึกสูง กรณีหมอกควัน อาจจะมีคนไม่เห็นด้วย เยอะแยะ แต่ว่าเค้าจะแสดงออกทางไหน เค้าจะทำอะไรได้บ้าง อันนี้เป็นเรื่องที่ต้องคิดต่อ สำหรับคนทำงานทางสังคม และการช่วยหรือการมีส่วนร่วมมันมีหลายระดับ แม้กระทั่งเรื่องที่มันเป็นเรื่องของตัวเอง ต้องคิดเยอะว่าจังหวะเวลา รูปแบบกิจกรรม ซึ่งตรงนี้ต้องมีคนประสาน จะรอให้มันเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่ได้ นอกจากนี้จะต้องมีการสร้างกระบวนการในการเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดคำตอบที่หลากหลาย และเปิดให้คนเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาได้หลากหลายมากน้อยแค่ไหน อยู่ที่กระบวนการวิธีการ ซึ่งสิ่งที่ยากที่สุดในกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม คือทัศนคติของตัวเอง ซึ่งเราก็คงต้องมีหลักการของเราอยู่

นอกจากนี้เพื่อทำให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองพัฒนาที่น่าอยู่ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาของเมืองอย่างแท้จริงนั้น การให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นสิ่งสำคัญมาก คือ คนเชียงใหม่มีโอกาสในเรื่องการศึกษา และโอกาสทางสังคมเยอะเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ซึ่งการรวมตัวของภาควิชา ที่มีคนหลากหลาย ทำให้เกิดการ

แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นเมื่อเราแก้ไขภัยที่ความไม่รู้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นมันจะทำให้คนมีข้อมูล มีความรู้และนำไปสู่การตั้งคำถาม ซึ่งแม้ว่าทุกคนจะรู้ว่าตัวเองมีส่วนในการทำลายสิ่งแวดล้อม แต่การสร้างจิตสำนึกนั้นต้องให้เวลากับแต่ละคน ซึ่งก็ต้องแก้กันทั้งสังคม คือส่วนหนึ่งมาจากนโยบายที่ใหญ่โตเกินกว่าคนเล็กๆ จะแก้ไขอะไรได้ แต่พอรวมกันเป็นกลุ่มก้อน มีข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ มีการทำงานโดยเชิงเครือข่ายที่แข็งแกร่ง บวกกับการกระตุ้นสำนึกของแต่ละคน ก็มันต้องร้อยกันหลายๆ คนจึงจะแก้ไขปัญหาก็ได้

ทั้งนี้ต้องมีช่องทางในการสื่อสารกันระหว่างทั้งทางภาครัฐและประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา คือไม่ใช่สร้างการมีส่วนร่วมแบบมีตัวแทน และเป็นองค์กรที่ยึดหยุ่น มีความหลากหลายที่ถูกต้องเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และไม่ใช่การทำงานแบบเรียกร้อง แต่เป็นการกระตุ้นให้คนตั้งคำถามกับสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งปัจจุบันทางภาควิชาฯ ยังไม่มีการดำเนินการในส่วนของการกระตุ้นให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่มุ่งเน้นการทำงานที่มีอาสาสมัครจากหลายๆ สาขามาช่วยในการแก้ไขปัญหามากกว่า

5.1.3 ชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่

ชมรมจักรยานวันอาทิตย์ เชียงใหม่ เกิดขึ้นมาจากปัญหารถติดและมลพิษที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณรถยนต์/รถจักรยานยนต์ในเมืองเชียงใหม่ เนื่องจากมองเห็นว่าปัญหารถติดในเมืองเชียงใหม่นั้นเริ่มชัดเจนขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาการทำผิดกฎจราจรตามมาอย่างมาก แม้สถานการณ์รถติดนั้นจะมีขึ้นในเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2539 แล้วก็ตาม

1) วัตถุประสงค์และโครงสร้างของกลุ่มประชาสังคม

ชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่เคลื่อนไหวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์เชิญชวนให้ชาวเชียงใหม่เห็นคุณค่าของจักรยานและหันมาใช้กันแพร่หลายมากขึ้น เพื่อลดมลพิษจากไอเสียและมลภาวะทางเสียงในเขตเมืองเชียงใหม่ เพื่อลดปัญหาจราจรติดขัดและประหยัดพลังงานเป็นทางเลือกของการออกกำลังกายของคนเชียงใหม่ และเพื่อส่งเสริมให้เมืองเชียงใหม่น่าอยู่และนำมาท่องเที่ยวสำหรับชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ปัจจุบันสมาชิกของชมรมฯประกอบด้วย ชาวเชียงใหม่และชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในเชียงใหม่ทุกเพศทุกวัย และมีอายุระหว่าง 8 – 76 ปี

สำหรับการรณรงค์เพื่อลดมลพิษโดยการใช้จักรยานนั้น ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2539 ได้เริ่มมีองค์กรที่รณรงค์การใช้จักรยาน องค์กรแรกคือชมรมเพื่อเชียงใหม่ ซึ่งมีแกนนำหลักๆ เป็นครู/อาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่หรือสถาบันอื่นๆใกล้เคียง โดยรณรงค์เพื่อให้คนหันมาใช้จักรยานเพื่อลดการใช้รถยนต์และรักษาสีสิ่งแวดล้อม อีกนัยหนึ่งคือ เป็นการรณรงค์เพื่อสร้างให้ล้านนามีความเขียว เป็นความเขียวที่สดใสและสะอาด แต่เนื่องจากการรณรงค์ในครั้งนั้นแกนนำของกลุ่มไม่ได้ทำการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง มีลักษณะเป็นการชวนมาร่วมกันขี่จักรยาน กล่าวคือเป็นการรณรงค์แบบหยั่งเชิงเพื่อประเมินว่าชาวเมืองเชียงใหม่จะสนใจเข้าร่วมมากน้อยแค่ไหนเท่านั้น ต่อมาในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2539 ได้มีการรณรงค์การใช้จักรยานอีกครั้งโดยเจ้าหน้าที่รัฐ นั่นคือ สารวัตรจราจร แม้ว่าจะไม่ใช่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสูงสุดในงานจราจรก็ตาม เนื่องจากมองเห็นว่าปัญหาการติดในเมืองเชียงใหม่เริ่มชัดเจนขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาการทำผิดกฎจราจรตามมามาก เพราะที่ผ่านมามีตำรวจจราจรได้พยายามแก้ปัญหาการติดด้วยการออกคำสั่งให้ตำรวจจราจรเก่งๆมาปฏิบัติหน้าที่ในการโบกให้ทางตามสี่แยกใหญ่ๆ แต่ในท้ายที่สุดกลับทำให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นป่วยเพราะสูดดมมลพิษมากเกินไป ดังนั้นจึงมีการรณรงค์ให้ชาวเมืองเชียงใหม่ใช้จักรยานเฉพาะในวันอาทิตย์ขึ้น ซึ่งกลุ่มผู้รณรงค์จะปั่นจักรยานไปตามถนนโดยที่มีคนนำและจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาจราจรมาคอยโบกทางให้ทางตามทางแยกหลายสาย โดยเจ้าหน้าที่จะอำนวยความสะดวกด้วยการหยุดรถอื่นๆเพื่อเปิดทางให้กับจักรยาน ทำให้ประชาชนในเมืองเชียงใหม่ที่เข้าร่วมในขณะนั้นรู้สึกปลอดภัยในการขี่จักรยานจากการที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาดูแลตั้งแต่ 7 โมงกว่าจนถึง 9 โมง ซึ่งที่ผ่านมามีคนมาร่วมปั่นจักรยานรณรงค์ในวันอาทิตย์ถึง 300 คน/ครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม ทางเจ้าหน้าที่ก็ยังไม่สามารถผลักดันให้ใช้จักรยานในวันอื่นๆได้ ดังนั้นจึงกลายมาเป็นชื่อของชมรมฯ ในทุกวันนี้

ต่อมาทางแกนนำของชมรมมีแนวคิดเรื่องการรณรงค์อย่างต่อเนื่องจึงคิดเรื่องเส้นทางจักรยานขึ้น โดยศึกษาจากการใช้จักรยานในยุโรป ทั้งเส้นทางเป็นอย่างไร มีกฎจราจรที่สนับสนุนจักรยานอย่างไร เพราะที่ประเทศไทยไทยนั้นยังไม่ให้ความสำคัญกับการใช้จักรยานจึงไม่มีการออกกฎหมายหรือกำหนดสัญลักษณ์จราจรเพื่อรองรับการใช้จักรยาน มีเพียงป้ายจักรยานขีดซ้าย ซึ่งไม่ได้สื่อความหมายว่าให้รถอื่นดูแลรถจักรยาน และแม้กระทั่งทุกวันนี้ก็ยังไม่มีกำหนดใช้ป้ายจักรยานในเชียงใหม่ อีกนัยหนึ่งคือ การผลักดันเรื่องเส้นทางจักรยานก็เพื่อทำให้คนในเชียงใหม่หันมาใช้จักรยานในชีวิตประจำวันกันมากขึ้น ในยุคสมัยที่คำนึงเกี่ยวกับการใช้จักรยานได้เปลี่ยนไป

นั่นคือมองว่าการใช้รถยนต์นั้นสะดวกสบายกว่าจักรยาน รวมทั้งเมื่อไม่มีความปลอดภัยในการใช้จักรยานจึงทำให้ออกเหนือจากวันอาทิตย์แล้วมีคนปั่นจักรยานน้อยมาก สาเหตุหลักคือ คนที่ใช้จักรยานต่างคนก็มาจากต่างที่และต้องการไปคนละที่ รวมทั้งไม่มีตำรวจจราจรเพียงพอที่จะมาบริการเหมือนวันอาทิตย์ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการที่ดี ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงที่ราคาน้ำมันแพงขึ้นมาก คนในเชียงใหม่ก็หันไปซื้อจักรยานมาใช้กันเยอะขึ้น แต่ว่าก็ปั่นอยู่ได้ไม่นานเพราะรู้สึกกลัว เมื่อไม่มีระบบการจราจรที่รองรับจักรยานเลย ซึ่งผู้นำชมรมฯเองสนับสนุนให้มีการนำเอาโครงการเส้นทางจักรยานที่ได้รับความนิยมเห็นชอบมาปรับประยุกต์ใช้กัน แต่ทว่าโครงการดังกล่าวไม่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจริงเพราะทางภาครัฐของเชียงใหม่ยังไม่ให้ความสำคัญและไม่มีวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้ แม้ว่าจะมีคนที่ยับเคื่อนในเรื่องนี้อยู่แต่ทางภาครัฐก็ไม่ดำเนินการใดๆ ขณะที่ทางชมรมฯก็ทำได้เพียงการรณรงค์ ซึ่งด้านหนึ่งแม้จะรณรงค์ให้ต่อเนื่องและเข้มข้นอย่างไรก็ตามหากไม่ยกประเด็นเรื่องนโยบายสาธารณะขึ้นมาก็ไม่ต่างกับการทำงานที่เสียเวลาเปล่า

นอกจากนั้นทางชมรมฯ ได้มีการพูดคุยนำเสนอประเด็นเรื่องเส้นทางจักรยานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่กลับไม่ได้รับการสนับสนุนจากตำรวจชั้นผู้ใหญ่ รวมทั้งหัวหน้าของฝ่ายงานจราจรเอง เนื่องจากมองว่าจักรยานวิ่งช้า เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้รถติด ทางชมรมฯจึงมองว่าไม่ควรรอแต่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรที่จะมีการก่อตั้งองค์กรของเป็นชมรม ซึ่งสามารถเสนอเรื่องไปที่ผู้ว่าราชการเชียงใหม่ได้เลย อย่างไรก็ดี ผู้ว่าฯเองก็บอกว่าไม่มีอำนาจในการทำเส้นทางจักรยาน เพราะอำนาจหน้าที่มันมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน กล่าวคือ เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการทาสี ตีเส้น ปักป้าย ทำเครื่องหมายบนท้องถนน ให้เกิดเส้นทางจักรยานหรือช่องจักรยาน ส่วนตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายในการออกประกาศที่กำหนดว่าอนุญาตให้มีเส้นทางจักรยานในถนนเส้นใดบ้างหรือในถนนแต่ละเส้นนั้นควรจะมีระบบการจราจรแบบใด อาจกล่าวได้ว่าจากอำนาจหน้าที่ข้างต้นเทศบาลต้องกลายเป็นลูกน้องตำรวจในทางนิรนัย ขณะที่ในความเป็นจริงนายกเทศมนตรีมีอำนาจเยอะกว่าในการดูแลประชาชน แต่กฎหมายกลับไม่ได้ให้อำนาจตรงนี้ไว้กลายเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานจราจร

หลังจากนั้นทางชมรมฯจึงขอความร่วมมือไปที่ผู้ว่าฯ เชียงใหม่โดยตรง ซึ่งทางผู้ว่าฯ ก็ได้ขอความร่วมมือให้คนหันมาใช้จักรยานและดูแลคนที่ใช้จักรยาน แต่การประกาศประชาสัมพันธ์นั้นมีในสื่อค่อนข้างน้อย เพราะฉะนั้นความร่วมมือจึงมองไม่เห็นและในทางปฏิบัติก็ไม่มียะไรเกิดขึ้น ต่อมาทางชมรมฯจึงเริ่มเสนอให้มีเส้นทางจักรยาน การพูดคุยเรื่องนี้มันออกไปทางสื่อมวลชนอย่างไรไม่ทราบ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่รณรงค์ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนและได้รับ

ความชื่นชมจากประชาชนมาก อาจกล่าวได้ว่าได้เกิดเส้นทางจักรยานในหัวใจขึ้นมาแล้ว นั่นหมายความว่าทุกคนมีหัวใจของทางจักรยาน มีเส้นทางจักรยานในเชิงนามธรรมเท่านั้น

แม้ว่าการทำงานผลักดันเรื่องเส้นทางจักรยานดูเหมือนว่าจะล้มเหลวในภาพรวม แต่หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าความล้มเหลวนั้นเกิดขึ้นจากการทำงานผิดขั้นตอนของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและการไม่ดูแลรถยนต์ที่จอดทับบนเส้นทางจักรยานมากกว่าความล้มเหลวจากความผิดพลาดของเส้นทางจักรยาน แต่ล้มเหลวเพราะผิดขั้นตอน หรือล้มเหลวเพราะไม่ดูแลรถยนต์ที่จอดในทางจักรยาน ต่อมา สทพ. ได้สนับสนุนให้เมืองเชียงใหม่เป็นหนึ่งใน 30 เมืองสำหรับแผนเส้นทางจักรยาน ซึ่งทางเทศบาลฯ ก็รับนโยบายมาปฏิบัติใช้โดยกำหนดให้ถนน 35 สาย รอบคูเมือง (ไม่ทั้งหมด) ให้มีการทาสี ตีเส้น ติดหมุด แต่เมื่อทางชมรมฯ ศึกษาในรายละเอียดการใช้งบประมาณของโครงการก็พบว่าได้มีการเพิ่มมูลค่าของโครงการจากการติดตั้งหมุดกลางถนน ซึ่งทางชมรมฯ เป็นห่วงในจุดนี้เพราะที่ผ่านมาไม่มีการดูแลอย่างจริงจังจากภาครัฐ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2545 ทางชมรมฯ จึงเสนอเส้นทางจราจร 3 เส้นทางเพื่อให้ใช้ในจริง ประกอบด้วย ถ.ลอยเคราะห์ - ถ.ราชมิ่งคลา, ถ.ช้างม้อย - ถ.ราชวิถี และถ.เจริญประเทศ - สะพานมั่งราย โดยมีเหตุผลหลักคือ จักรยานควรจะมีสองทางในถนนรถวิ่งทางเดียว และเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างคนที่อยู่ในคูเวียงกับนอกคูเวียง ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับนักเรียน ครู คนทำงานใน 4 เหลี่ยมคูเวียงที่มาจากรอบนอก และนักท่องเที่ยวก็สามารถเข้ามาเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมและศาสนา เนื่องจากที่ผ่านมาพบว่าการเข้าออกทุกวันในคูเมือง ทั้งนี้ทางชมรมฯ ต้องการให้เป็นแบบอย่างที่ดีและสนใจให้คนใช้จักรยานจากเส้นทางลัดเหล่านี้ โดยการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างให้ทุกคนในเมืองเชียงใหม่ที่ใช้รถใช้ถนนดูแลจักรยานและตำรวจเข้าใจการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเส้นทางจักรยานให้เกิดขึ้นจริงก่อนค่อยขยายไปเส้นอื่น เพราะมองว่าการเริ่มต้นแบบบูมรรมเหมือนก่อนหน้านี้ใช้ไม่ได้ ต้องใช้ประสบการณ์ที่เรียนรู้มาให้เป็นประโยชน์ และต้องมีระบบจราจรที่เหมาะสมรองรับ เช่น ในถนนบางเส้นที่รถไม่ได้วิ่งมากก็ไม่ต้องตีช่อง แต่ใช้สัญลักษณ์เพื่อบอกว่าเป็นช่องทางจักรยาน เป็นรูปจักรยานสีขาวในวงกลมสีน้ำเงิน ขนาดประมาณโตะอยู่กลางถนนและมีลูกศรวิ่งไปมาสองข้าง ซึ่งมีความหมายว่า รถจักรยานวิ่งสองทาง รถยนต์วิ่งทางเดียว และในป้ายจราจรก็ต้องมีการระบุว่าจักรยานเข้าได้ ผู้คนที่ใช้รถใช้ถนนต้องดูแลจักรยาน แต่ในถนนบางเส้นจะต้องตีช่อง ซึ่งข้อเสนอทั้งหมดนี้ของทางชมรมฯ ทางตำรวจกลับมีความคิดเห็นที่ขัดแย้ง แม้ว่าทางชมรมฯ จะพยายามส่งข้อมูลให้ศึกษาทำความเข้าใจแล้ว เพราะตำรวจยังเข้าใจว่าทำเส้นทางจักรยานก็ต้องตีช่องจักรยาน กระทั่งการทำทางจักรยานที่เวียงกุมกาม

ก็ทำด้วยความไม่เข้าใจ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการส่งเสริมให้คนเลิกใช้จักรยานมากกว่า เพราะไปทำจักรยานวิ่งทางเดียว ในขณะที่รถอื่นๆวิ่งได้สองทาง

2) การเคลื่อนไหวต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง

ชมรมจักรยานวันอาทิตย์ เชียงใหม่กล่าวว่าความเจริญของเมืองเชียงใหม่คือการเน้นความเจริญทางด้านโครงสร้างและการบริโภคมากกว่าคุณภาพชีวิต เช่น กรณีเรื่องโครงการขยายถนน เพราะเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองเก่า ถนนจึงมีแต่ถนนแคบเพราะเป็นการพัฒนามาจากทางเดินเท้าและล้อเกวียน จักรยาน และกลายมาเป็นเส้นทางรถยนต์ในปัจจุบัน แต่ที่มองว่ามีความเจริญก้าวหน้ามากคือ รถจักรยานยนต์ เพราะมีราคาไม่แพงมากเกินไปประกอบกับค่านิยมที่คนรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตดีมีรถจักรยานยนต์จะขับขี่รถจักรยานยนต์มากกว่าการปั่นจักรยาน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่การพัฒนาเมืองเชียงใหม่บางเรื่องก็ทำไปโดยไม่ดูความเหมาะสมของยุคสมัยจึงเป็นการพัฒนาที่ล้มเหลว กรณีของเส้นทางจักรยานจึงเป็นเรื่องที่ชัดเจนมาก กล่าวคือ กรมทางหลวงเคยมีการทำเส้นทางจักรยานจากแยกช่วงสิงห์ไปถึง อ.แม่อริม แต่เป็นช่วงเวลาในยุคที่ไม่มีใครขี่จักรยาน หรือที่เรียกกันว่ายุคสาวมอเตอร์ไซด์ นอกจากนี้ในเมืองที่มีถนนเล็กๆ ถ้ามีกฎบังคับการจอดรถ เพื่อให้ถนนสามารถใช้เป็นเส้นทางจักรยานได้จริง ก็จะไม่มีปัญหาดังเช่นทุกวันนี้ แต่ส่วนใหญ่มักจะพบว่าคนใหญ่คนโตจะเป็นที่เกรงใจของตำรวจมากกว่าคนที่ใช้จักรยานหรือรถจักรยานยนต์ ตำรวจเลยให้จอดรถยนต์ได้ แต่ทุกวันนี้ใครๆ ก็ซื้อรถยนต์ได้ทำให้ที่ไหนๆ ก็กลายเป็นที่จอดรถยนต์ ถนนจึงไม่สามารถขยายได้ ส่วนเรื่องการขนส่งนั้น หากมีการนำรถไฟฟ้ามาใช้โดยไม่ได้ศึกษาความเหมาะสมของเมืองก็ควรที่จะกลับมาบริหารจัดการรถเมล์ของเทศบาลให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติได้จริง แม้ว่าจำนวนรถที่ให้บริการจะมีจำนวนน้อยแต่ถ้ารถสามารถให้บริการอย่างตรงเวลา โดยมีเวลาระบุการทำงานจริง ซึ่งจะทำให้คนก็ใช้งานได้จริง เพราะรู้เวลาว่าต้องรอนานแค่ไหน

นอกจากนี้ การที่เมืองเชียงใหม่มีการพัฒนาโครงสร้างเรื่องการท่องเที่ยว สร้างโรงแรม ซึ่งการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวนี้ทำให้คนเข้าใจผิดคิดว่าไนท์บาร์ซาร์เป็นย่านท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อของ แต่ในทางกลับกันก็สร้างความไม่สวยงามให้กับถนนและสภาพบ้านเรือนที่อยู่ใกล้เคียงคือ ซึ่งน่าจะจัดพื้นที่ให้รถเข็นขายเป็นโซน แต่ผู้มีอำนาจกลับปล่อยให้รถเข็นไปจอดบังอาคารที่ได้ตกแต่งไว้อย่างสวยงาม ทำให้คนไม่อยากจะตกแต่งบ้านตนเองให้สวยงาม

ดังนั้นจึงต้องเลิกคิดให้เชียงใหม่เป็นเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคธุรกิจ การค้า การท่องเที่ยว นั่นคือ การพัฒนาแบบโตเดี่ยว โดยที่อะไรๆ ก็พุ่งเป้าไปที่เชียงใหม่เพียงแห่งเดียวไม่มีการกระจายไปที่อื่นเลย นอกจากนี้เพราะเชียงใหม่ไม่มีระบบขนส่งสาธารณะรองรับ เห็นได้ว่าคนที่มาจากจังหวัดอื่นๆเมื่อมาเชียงใหม่แล้วไม่สามารถหารถโดยสารสาธารณะที่สะดวกสบาย เหมาะสมได้เช่นเดียวกับกรุงเทพฯที่มีระบบรถเมล์รองรับ การแก้ปัญหาในทางปฏิบัติคือ ต้องยกเลิกเส้นทางที่รถสี่ล้อแดงบอกว่าเป็นเจ้าของเส้นทาง เพื่อปรับเส้นทางให้รถประจำทางสามารถให้บริการในเส้นทางที่มีคนใช้เยอะ เพราะที่ผ่านมารถเมล์ของเทศบาลนั้นให้บริการในเส้นทางที่คนไม่ได้ใช้เยอะ คือเป็นการจัดการที่ไม่ได้มองประเด็นที่เป็นจริง ซึ่งอาจจะด้วยการร่วมกันกับฝ่ายการเมืองที่มองว่าสี่ล้อแดงอาจจะเป็นฐานทางการเมือง เพราะที่ผ่านรถสี่ล้อแดงนั้นไม่เคยบริการตามเส้นทางที่บอกไว้แน่นอนและเจ้าหน้าที่ขนส่งเองก็รู้ แต่กลับยังรับรองว่ารถสี่ล้อแดงมีเส้นทางวิ่งของตัวเอง เป็นการโกหกประชาชนหรือโกหกผู้ว่าฯ ดังนั้นถ้ายังปล่อยให้คนใช้รถยนต์กันเยอะแล้วจะให้ขึ้นรถประจำทางที่ไม่ติดแอร์ก็คงยาก แต่พอทำรถประจำทางติดแอร์ กลับให้บริการในเส้นทางที่ไม่เหมาะสม และไม่มีเวลาให้บริการที่ชัดเจน

การทำงานที่ผ่านมาของชมรมฯจึงได้เน้นการรณรงค์ส่งเสริมให้คนใช้จักรยาน และผลักดันนโยบายสาธารณะที่ต้องมีเส้นทางจักรยานเกิดขึ้น และพัฒนาระบบจราจรที่ส่งเสริมสนับสนุนผู้ใช้จักรยาน ซึ่งเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และจะร่วมกันทำให้เมืองเชียงใหม่ไม่จำเป็นต้องขยายถนน ทว่าทุกวันนี้แผนการจักระบบจราจรของจักรยานกลับติดอยู่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ยังไม่เข้าใจ แต่ว่าทางชมรมฯมองว่าควรจะต้องดำเนินการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง มีการผลักดันทางผู้ว่าฯ เพราะว่าทางเทศบาลฯ เองก็บอกว่าพร้อมที่จะสนับสนุน แต่ว่าไม่มีอำนาจหน้าที่ ซึ่งส่วนตัวมองว่าทางเทศบาลฯควรที่จะกระตือรือร้นในการเข้ามาดำเนินงานเรื่องนี้ให้มากขึ้น จะปล่อยให้ทางชมรมฯจัดการอย่างเดียวไม่ได้แล้ว แม้ว่าทาง สทช.จะมีคำสั่งให้ผู้ว่าฯเซ็นต่อนุมัติให้เทศบาลดำเนินการ ให้ตำรวจออกกฎระเบียบรับรองเส้นทางจักรยาน แต่ว่าทางตำรวจก็ค้าน โดยให้เหตุผลว่า เส้นทางจักรยานที่นำร่อง 3 เส้นทาง ถนนแคบ ไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ การให้จักรยานปั่นสวนทางได้นั้นขัดกับกฎหมายจราจรมาตรา 139 ดังนั้นทางชมรมฯ จึงทำหนังสือไปที่ผู้ว่าฯ ให้เป็นประธานเรียกประชุมในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสื่อมวลชน ในสถานที่ที่ใกล้เส้นทางที่เสนอ เพื่อที่จะทำให้เห็นว่าถ้าเส้นทางจักรยานสามารถใช้ได้จริงจะเป็นอย่างไร แต่ผู้ว่าฯก็ยังไม่ได้จัดการ ชมรมฯจึงมีการเคลื่อนไหว โดยติดป้ายที่หน้าพุทธสถานว่า “ผู้ว่าฯเจ้า ท่านมีโอกาสที่จะสนับสนุนการเปิดใช้เส้นทางจักรยาน” ซึ่งเป็นการทำให้เมืองเชียงใหม่น่าอยู่ น่าเที่ยว ลดโลกร้อน เพื่อชีวิตพอเพียงได้ และก็มีป้ายของชมรมฯ ที่ติดไว้ที่รร.คำเที่ยงอนุสรณ์ ตรงข้ามศูนย์ราชการเชียงใหม่ว่า

“คนเชียงใหม่ต้องการหัวหน้าจากรเชียงใหม่และผู้การที่ไม่กีดกันเส้นทางจักรยาน” นี่คือนโยบายที่เราจะทำ และคงจะมีการทำอยู่ ซึ่งทุกวันนี้ชมรมฯมีเครือข่ายชมรมจักรยานฯ เครือข่ายลดโลกร้อน ภาคีคนฮักเชียงใหม่ ที่ร่วมกัน

ดังนั้น ถ้าทำให้จักรยานใช้ได้ดีในเชียงใหม่ คนก็จะมาเที่ยวเยอะ คนที่มาเที่ยวก็จะไม่มาอยู่สองวัน แต่สามารถจะอยู่ได้หลายวัน เพราะจักรยานสามารถใช้ได้สะดวกสบาย เพราะฉะนั้นนักท่องเที่ยวก็จะได้มาใช้จ่ายอยู่ในเมืองเชียงใหม่ในจำนวนวันที่มากขึ้น แล้วอย่าได้ตระหนกว่านักท่องเที่ยวคุณภาพที่จ่ายเงินทุกอย่างทุกอย่างต้องบริการขั้นหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่เพียง 2 วัน การทำเช่นนี้ไม่มีประโยชน์ เพราะนอกจากจะไม่กระจายรายได้ รายได้ก็จะกระจุกอยู่ที่คนรวยๆ ดังนั้นนักท่องเที่ยวก็จะมากันเรื่อยๆตลอดปี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ ทำให้มีรายได้ตลอดทั้งปี และมากขึ้นในช่วงฤดูการท่องเที่ยวด้วย และหากมองว่าเมืองเชียงใหม่ที่น่าอยู่คือชีวิตประจำวันดีต่อสุขภาพ คนเดินทางจากบ้านไปทำงานจะต้องทันเวลา แล้วก็ค่อนข้างจะสบาย ไม่ต้องแย่งกันไป ไม่ต้องเบียดเสียดกันไป ไม่ต้องฝ่าจราจรที่รถติด อะไรที่มันห่างจากกรุงเทพฯให้มากที่สุด ซึ่งสาเหตุของปัญหาต่างที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่ก็กล่าวได้ว่าเป็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจากการทำงานของภาครัฐ ที่มีขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยาก เมื่อกลุ่มต้องการแก้ปัญหา แต่เมื่อประสานไปกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติมักไม่ได้รับการตอบสนอง จึงทำให้สื่อความคิดไปไม่ถึงและไม่ทำให้เกิดการแก้ปัญหา

3) ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำหรับการมีส่วนร่วมของชาวเชียงใหม่ นั้น หากมองจากมุมมองของชมรมฯก็อาจกล่าวได้ว่า ชาวเชียงใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องจักรยาน คือปัจจุบันมีชมรมเยอะ แต่ว่าไม่มีบทบาท คือคนที่ผลัดกันขับเคลื่อนนี้ยังมีไม่มาก ดังนั้นต้องอาศัยคนที่สู้ไปรวบรวมมา แต่ว่าถ้าเราหยุดเล่าก็หยุด แต่ปัญหาก็คือไม่มีคนที่มาชวนคุยอยู่ตลอดเวลา ส่วนคนเชียงใหม่ทั้งหมดในเรื่องการขยายถนนมันกระทบกับคนที่อยู่อาศัยอย่างใกล้ชิดและชัดเจน จึงเห็นว่าคนเหล่านี้มีการติดป้ายผ้าต่อต้าน คนเหล่านี้สามารถทำได้ แต่เรื่องจักรยานกลับเป็นเรื่องรองสำหรับเค้า ถ้าส่งเสริมเรื่องพวกนี้แล้วหันมาช่วยกัน ไม่จำเป็นต้องขยายถนน เพียงแต่ว่าเพราะว่าไม่ค่อยได้ใช้ ก็เลยอาจจะไม่แน่ใจหรือไม่ค่อยเห็นชัด มองไม่ออกว่าจักรยานจะไปช่วยเหลืออย่างไร คือ รถประจำทางและจักรยานจะช่วยให้ แต่ต้องไม่ใช่รถประจำทางคันใหญ่ เป็นคันขนาดเล็กที่มีอยู่ แต่ว่าวิ่งให้เป็นเวลา

และถ้าเส้นทางจักรยานไม่เกิด เพราะตำรวจเป็นใหญ่ เป็นรัฐตำรวจ มันจะมองไม่เห็นอะไร เพราะว่าคำถามที่มีการศึกษาวิจัยไว้ว่า “ถ้าทางจักรยานดี ปลอดภัย จะใช้ไหม” แล้วที่มีคนตอบไว้ 80% ว่าจะใช้นั้นจะไม่เห็นและจะเป็นแก่นามธรรม ดังนั้นเพื่อทำให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองพัฒนาที่น่าอยู่ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาของเมืองอย่างแท้จริง จึงต้องทำให้มีเส้นทางจักรยานเป็นนโยบายสาธารณะ และทางรัฐบาลในส่วนกลางก็ส่งเสริม ที่สำคัญคือ ต้องส่งเสริมให้ข้าราชการใช้จักรยานจากบ้านไปที่ทำงานอย่างสมัครใจ สำหรับคนที่อยู่ในระยะ 5 – 10 กม.และเมื่อส่งเสริมให้ใช้ก็ต้องมีอะไรตอบแทน เช่น ถ้าใช้จักรยานเต็มวัน 50 วันหนึ่งปี แล้วมีสุขภาพค่อนข้างจะดี ลาป่วยค่อนข้างจะน้อย ก็ควรจะให้เอา 50 วันนี้เปลี่ยนเป็นวันพักผ่อนประจำปี ซึ่งมีอยู่ประมาณ 10 กว่าวัน ก็เอาไปเป็นวันหยุดอีกหนึ่งวัน และถ้าใครใช้ทั้งปี ก็เอาวันหยุดไปเพิ่มอีก 5 วัน อย่างนี้เป็นต้น เพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ซึ่งเหตุผลที่ต้องสร้างสิ่งจูงใจ เพราะว่าการขี่จักรยานทำให้สุขภาพดี และสามารถทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นควรจะมีนโยบายมาจากส่วนกลาง และควรจะมีการทำบันทึกเวลาในกลุ่มของผู้ใช้จักรยาน โดยอาจจะเริ่มทำฐานข้อมูล เพื่อให้เห็นว่าเราประหยัดพลังงานไปเท่าไร และสำหรับผู้ที่ไม่ได้ใช้จักรยานแต่แอบไปลงชื่อก็ให้ถือว่าเป็นความผิด และอาจจะทำออกนโยบายว่า ถ้าใช้จักรยานทุก 50 วันจะสามารถเอามาลดภาษีป้ายวงกลมรถยนต์ได้ 10% เพราะว่าทำให้ถนนพังน้อยลง ปลอ่ยมลพิษน้อยลง และความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุลดลง ดังนั้นเบี่ยประกันก็ควรจะลดลงเป็นสัดส่วนกันไป ซึ่งภาครัฐควรจะทำ ตรงนี้

ดังนั้นเมื่อทุกคนได้เรียนรู้ว่าตนเองทำอะไรได้อีกหลายอย่าง แต่ในชีวิตประจำวันทุกคนต้องเดินทาง ซึ่งตรงนี้ต้องทำให้ได้ เพราะว่าทุกวันนี้น้ำมันเกือบ 40% ใช้เพื่อการเดินทางและขนส่งในชีวิตประจำวัน ถ้าทำให้จักรยานใช้ได้มากก็จะลดการใช้ส่วนนี้ได้เยอะ และคนจะเริ่มเห็นคุณค่าและเริ่มหันมาใช้มากขึ้น และถ้าถามว่าถ้าทำเส้นทางจักรยานแล้วใครจะมาใช้ ส่วนตัวมองว่าคนที่เข้าออกเมืองกว่า 20% เค้าจะมาใช้เวลาไม่นาน และคนที่ใช้รถยนต์เค้าอยากประหยัด ซึ่งส่วนตัวมองว่าอย่างน้อย 5% ของคนที่ใช้รถยนต์จะเปลี่ยนมาใช้จักรยานถ้ามีเส้นทางจักรยาน เพราะว่าเดินทางไม่ไกลอยู่แล้ว และถามว่าทำไมเค้าไม่ใช้มอเตอร์ไซค์ ตรงนี้ส่วนตัวมองว่าคนหลายคนเมื่อถึงวัยหนึ่งจะเลิกใช้มอเตอร์ไซค์เพราะมันน่ากลัว

การแก้ปัญหาเรื่องถนนในเมืองเก่า ก็จะต้องมีระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ และใช้จักรยาน แต่ว่าช่องทางจักรยานมันใช้ต้นทุนต่ำมาก จึงต้องทำก่อน ถ้าทำสองอย่างนี้แล้ว เมืองเชียงใหม่ไม่มีปัญหาเรื่องถนนแคบ ให้มีการควบคุมการจอดรถส่วนตัว ส่งเสริมให้คนใช้พื้นที่ทำเป็นที่จอดรถเป็นชั้นๆ และใครจะซื้อรถจะต้องมีหลักฐานพิสูจน์ว่ามีที่จอดรถทั้งที่

ทำงานและที่บ้าน และสำหรับรถจักรยานที่ขี่ในเมือง ตรงไหนที่เป็น 4 แยกใหญ่ที่มีไฟจราจร ด้านหน้าจะต้องห้ามรถอื่นไปจอด ต้องเป็นช่วงเฉพาะจักรยานเท่านั้น เพราะว่าจักรยานไม่ปล่อยมลพิษ ก็ไม่ควรให้จักรยานไปสุดคมไปเสียดจากรถอื่น ทำเส้นทางจักรยานวิ่งสองทางในเส้นทางที่ลัดที่สุดนอกจากนี้ ชมรมจักรยานวันอาทิตย์ เชียงใหม่ ยังมีวิธีในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลุ่มเด็กเยาวชน คือ เมื่อก่อนเคยทำผ่านผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองมองว่าถึงจะมาขี่วันอาทิตย์ แต่ว่าวันธรรมดาขี่ไม่ได้อยู่ดี เพราะไม่มีเส้นทางจักรยาน ทางชมรมฯเคยทำโครงการไปที่โรงเรียน เพื่อร่วมกันทำโครงการจักรยานเพื่อการเรียนรู้ คือทางชมรมฯมีหลักการว่า อยากให้โรงเรียนมีจักรยานไว้สำหรับให้ครูพานักเรียน ยกห้องเรียนพาไปเรียนรู้นอกสถานที่โดยไม่ต้องใช้รถ

5.1.4 กลุ่มชาวบ้านวัดเกต

การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวบ้านวัดเกตนั้นเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มแบบเฉพาะกิจ กรณีการจัดทำผังเมืองรวมเชียงใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในหลายๆ ด้าน แต่เนื่องจากปัญหายังไม่ได้รับการจัดการแก้ไขอย่างรอบด้านรวมทั้งมีปัญห่อื่นเกิดขึ้นมาอยู่เรื่อยๆ จึงทำให้เกิดการขยายเครือข่ายการทำงานที่กว้างมากขึ้น และทุกวันนี้ที่มีการขยับเป็นกลุ่มรักษำบ้านรักษำเมือง ซึ่งเป็นการรวมกันของกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการขยายถนน โดยมีเป้าหมายหลักในการทำงานคือ เพื่อสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขให้กับย่านวัดเกต ผลักดันให้ภาครัฐได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามขึ้นในสังคมเมืองเชียงใหม่ กล่าวคือ เป็นความถูกต้องตามธรรมเนียมคลองธรรม ไม่ใช่ถูกต้องตามกฎหมายอย่างเดียว เพราะชาวบ้านต่างก็รู้ดีกว่าเมืองเชียงใหม่และวัดเกตเป็นบ้านของเรา

1) วัตถุประสงค์และโครงสร้างของกลุ่มประชาสังคม

กลุ่มชาวบ้านวัดเกตมีวัตถุประสงค์ในการทำงานคือ ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดทำผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ โดยศึกษาถึงรายละเอียดของผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ และจัดทำข้อเสนอแนะที่สะท้อนผลกระทบของผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ต่อเมืองเชียงใหม่ ทั้งด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านภูมิสถาปัตยกรรม และทัศนียภาพ รวมไปถึงด้านประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในเขตพื้นที่ชุมชนในเมืองเชียงใหม่

โดยสมาชิกของกลุ่มประกอบด้วย คณะทำงาน คือ ชาวบ้านในย่านวัดเกตประมาณ 20 คน และคณะที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้นำศาสนาของชาวบ้านในวัดเกต ได้แก่ ผู้นำศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และซิกข์ และกลุ่มชาวบ้านวัดเกต

การทำงานของชาวบ้านย่านวัดเกตนั้นจะเน้นที่การตรวจสอบนโยบายรัฐเรื่องการวางผังเมืองรวมจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกาศให้พื้นที่ย่านวัดเกตเป็นพื้นที่สีแดง นั่นคือเป็นพื้นที่เพื่อธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชาวบ้านวัดเกต ชาวบ้านจึงรวมตัวกันเพื่อคัดค้านผังเมืองรวมฉบับดังกล่าว แต่การวางผังเมืองรวมนั้นเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน คนหลายกลุ่ม และพอมีสื่อหรือข่าวเผยแพร่ออกไป ขณะที่ปัญหายังไม่ได้ถูกแก้ไข ชาวบ้านจึงยังคงทำงานกันต่อไปและทำให้มีคนที่สนใจการทำงานของชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งทุกวันนี้ นอกจากนี้การทำงานของชาวบ้านยังเป็นลักษณะการทำงานกันด้วยใจ ไม่มีองค์กรใดให้เงินทุนสนับสนุน ชาวบ้านช่วยกันระดมทุนในกลุ่มชาวบ้านด้วยตนเอง และบางครั้งก็ได้รับการสนับสนุนจากกัลยาณมิตรซึ่งเข้ามาเป็นบางโครงการ เช่น โครงการบ้านมั่นคง ดังนั้นการทำงานที่ผ่านมากล่าวได้ว่าชาวบ้านวัดเกตทุกคนช่วยกันระดมเงินในการทำงาน เช่น โครงการป้ายพุดได้ ซึ่งพอต้องทำงานร่วมกับคนหลากหลายกลุ่มก็มีปัญหาเกิดขึ้นบ้าง เช่น ไฟล์งานหายบ้าง ทำงานซ้ำซ้อนกันบ้าง พอถึงขั้นตอนการพิมพ์เพื่อนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ก็ยังคงมีความผิดพลาดที่ทางชาวบ้านควบคุมไม่ได้ ทำให้ชาวบ้านต้องเสียทั้งเวลา เสียทั้งเงิน ท้ายที่สุดชาวบ้านก็ย้ายโรงพิมพ์ใหม่จนกระทั่งเมื่อพร้อมที่จะติดตั้งป้ายแล้ว แต่เจ้าของบ้านกลับไม่ร่วมด้วยแม้ว่าในช่วงแรกที่ดีต่อไปทางเจ้าของบ้านจะเห็นด้วยก็ตาม เพราะปัญหาในขั้นตอนการผลิตทำให้งบประมาณที่มีไม่พอต้องขอความร่วมมือสนับสนุนเรื่องงบประมาณเพิ่มเติมจากเจ้าของบ้าน

2) การเคลื่อนไหวต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง

กลุ่มชาวบ้านวัดเกตมองว่า เมืองเชียงใหม่มีการเติบโตอย่างไร้ทิศทาง เพราะวัตถุประสงค์ของเมืองไม่ชัดเจนขึ้นอยู่กับผู้บริหารและนักการเมือง ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างแท้จริง ไม่มีการถามความคิดเห็นและไม่ได้เคารพสิทธิของชาวบ้าน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของเมืองเชียงใหม่ที่เห็นได้ชัดคือ จาก “อยู่เย็นเป็นสุข” เป็น “อยู่ร้อนนอนทุกข์” แม้ทางผู้มีอำนาจจะบอกว่าเป็นการพัฒนาเพื่อความเจริญของบ้านเมือง แต่สำหรับชาวบ้านจากเดิมที่เคยอยู่อย่างสงบเรียบง่ายเป็นสุข มีดินไม่ แต่ตอนนี้ต้องทนรับฟังเสียงเพลงที่มาจากร้านค้า ร้านอาหาร คาราโอเกะ แหล่งบันเทิงทั้งหลาย และจากยานพาหนะของวัยรุ่นที่มัก

ทำเสียงดังรบกวนตอนดึกในช่วงที่ถนนว่าง หรือกระทั่งหลายครั้งที่ตอนกลางวันก็จะมีเสียงดังสนั่นของกลุ่มคนที่ขับรถซอปปเปอร์ กล่าวได้ว่าเป็นสิ่งรบกวนจากการเจริญ เป็นสิ่งที่ชาวบ้านไม่พอใจ นอกจากนี้ชาวบ้านวัดเกตยังได้รับผลกระทบจากร้านขายเหล้า คนเมา มีทั้งการเลี้ยวชนทรัพย์สินของชาวบ้าน และทำให้พื้นที่ย่านวัดเกตสกปรก ซึ่งสิ่งที่รัฐมองว่าคือความเจริญ แต่ชาวบ้านกลับมองว่าเป็นการพัฒนาที่มุ่งคิดแต่ที่จะเอาเงินเฉพาะหน้า โดยลืมนึกถึงผลเสียที่จะตามมาในอนาคต และยังไม่รอบคอบ ไม่รอบด้าน ขาดองค์ความรู้และหลักวิชาการในการวางแผนพัฒนา ซึ่งเห็นได้ชัดจากกรณีเรื่องการวางผังเมืองบริเวณย่านวัดเกต ที่กลับสร้างปัญหาให้กับชาวบ้าน อาจกล่าวได้ว่านโยบายของรัฐบาลมักจะขัดแย้งกัน โดยรัฐจะอ้างว่าทำเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่พื้นที่ แต่ชาวบ้านกลับมองว่าได้รับผลกระทบมากมายจากการพัฒนาเหล่านี้

อาจกล่าวได้ว่า ในอดีตเชียงใหม่เจริญแบบไม่มีตึกสูง แต่ช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา กลับพบว่าเมืองเชียงใหม่มีตึกสูงผุดขึ้นมากอย่างชัดเจน สาเหตุหนึ่งคือเทศบาลนครเชียงใหม่ได้อนุญาตให้สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ อีกนัยหนึ่งคือ อำนาจของเงินมีมากกว่าการคัดค้านของชาวบ้าน ดังจะเห็นว่าทุกวันนี้มีการรुकล้ำแม่น้ำปิงมากขึ้นซึ่งเป็นฝีมือของคนรวย เพราะว่าคนรวยไม่กลัวอะไรด้วยความมั่นใจที่ตนเองมีเงิน ส่วนคนจนกลับจะกลัวกฎหมายมากกว่า รวมทั้งแหล่งโลเกียมีผู้หญิงแต่งตัวไม่สุภาพ บางส่วนก็ออกมาเรียกแขกอย่างโจ่งแจ้งดังเช่น ถนนลอยเคราะห์ ซึ่งสร้างความลำบากให้พระและชาวบ้าน เช่น พระวัดพันตอง และบางส่วนจะพบว่าลูกหลานของชาวบ้านในย่านดังกล่าวกลับไม่รักษาย่าน/ที่ดินซึ่งเป็นสมบัติของครอบครัวและชุมชน นั่นคือพ่อพ่อแม่ตาย ลูกหลานก็ขายบ้านเลข รวมทั้งร้านเหล้าต่างๆ ที่มีเต็มเมือง ส่งเสียงดังรบกวนตอนดึกๆ ซึ่งเจ้าของร้านก็มักจะแก้ไขปัญหาละเลียงดังเฉพาะในช่วงที่ถูกร้องเรียน แต่ไม่กี่วันหลังจากนั้นก็กลับมาส่งเสียงดังเหมือนเดิม แม้บางคนจะพยายามเสนอชาวบ้านให้แก้ไขด้วยการปิดหน้าต่าง เปิดแอร์เพื่อที่จะได้กันเสียงรบกวนต่างๆ แต่ชาวบ้านกลับเห็นว่าทำไมจะต้องเปิดแอร์ในฤดูหนาวซึ่งอากาศก็อยู่แล้ว

นอกจากนี้เนื่องจากเมืองเชียงใหม่ไม่มีระบบขนส่งมวลชน ทางเทศบาลจึงได้เซ็นสัญญานำทุนมาสร้างระบบขนส่งมวลชนเชียงใหม่ ด้วยงบประมาณ 8 พันล้านบาท แต่ทว่าไม่ได้ให้ข้อมูลแก่ประชาชนว่าระบบถนนกับระบบการขนส่งที่วางโครงการไว้นั้นสอดคล้องกันหรือไม่ จากโครงการที่ระบุว่าจะรถไฟฟ้าที่จะมี 5 นาที/คัน แล้วถนนก็แคบ ดังนั้นจึงต้องขยายถนน ซึ่งตรงนี้ชาวบ้านไม่รู้ข้อมูล แต่ถ้าเชียงใหม่มีระบบขนส่งมวลชนที่ดี ก็ไม่จำเป็นต้องขยายถนน รวมทั้งชาวบ้านเองก็ยินดีจะใช้บริการระบบ ซึ่งทางเทศบาลควรที่จะเชิญแกนนำรถสี่ล้อแดงเพื่อเข้ามาพูดคุยกันร่วมกันจัดระเบียบและสร้างให้ระบบขนส่งมวลชนดีขึ้นและใช้ได้จริง ซึ่งหากมองย้อนไปในอดีตก็จะพบว่าเชียงใหม่เคยมีระบบขนส่งที่ใช้ได้จริงและเหมาะสมกับชีวิตชาวบ้าน ในท้ายที่สุด

แม้ว่าจะมีการยกเลิกระบบขนส่งมวลชนแต่ชาวบ้านเองก็ยังไม่รู้ ส่วนระบบขนส่งมวลชนที่มีอยู่ทุกวันนี้ก็ไม่ได้ช่วยให้การดำเนินชีวิตของคนในเชียงใหม่ดีขึ้นเลย เพราะทั้งไม่ตรงเวลาและเส้นทางให้บริการก็สับสนไร้ระเบียบ

และเมื่อพิจารณาผลกระทบของความเจริญของเมืองเชียงใหม่ ในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กลุ่มชาวบ้านวัดเกตสะท้อนว่า หากมองทางด้านบวก เมืองเชียงใหม่มีขนาดใหญ่ขึ้น ดูเหมือนเศรษฐกิจจะดีขึ้น เศรษฐกิจการค้าเจริญขึ้น ชาวบ้านทำมาหากินง่าย และเป็นแหล่งอาหารของเมืองคือหากสังเกตจะพบว่าในเมืองเชียงใหม่มีร้านอาหารเปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมงทั่วทั้งเมือง ขณะที่บางจังหวัดจะหาร้านค้าเพื่อซื้ออาหารในเวลากลางคืนยากมาก แสดงให้เห็นว่าเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีร้านอาหารบริการอย่างหลากหลายสำหรับคนที่อยู่ในเมืองทุกระดับ ตลอดจนแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ซึ่งทุกอย่างรวมอยู่ที่เชียงใหม่

ขณะที่ข้อเสียคือ คนในเมืองเชียงใหม่ไม่มีภูมิคุ้มกันต่อการพัฒนา ทั้งที่เชียงใหม่มีสถาบันการศึกษาทุกระดับ มีกิจกรรมและความทันสมัยเกือบอย่าง อีกทั้งยังมีความอุดมสมบูรณ์ด้านอื่นๆ แต่เมื่อเมืองขยายตัวเร็ว มีความสะดวกสบายในการเดินทาง แต่ถ้าคนในเมืองเชียงใหม่ใช้ชีวิตอย่างไม่มีการคุ้มกัน รับทุกอย่างที่มาจากภายนอก โดยไม่พิจารณาอย่างรอบคอบว่าสิ่งเหล่านั้นดีหรือไม่ดี แต่มักจะคิดว่าสิ่งที่มาจากภายนอกจะต้องดีเสมอ อีกนัยหนึ่งคือ การมองโลกในแง่ดีก็เป็นจุดที่ทำให้เป็นพิษภัยกลับมาสู่สังคมของเราได้ แล้วเด็กเยาวชนก็ไม่รู้ว่าสิ่งที่เขามานั้นดีหรือไม่ จึงก็รับเอาทุกอย่างที่เข้ามา นอกจากนี้ก็จะเกี่ยวกับระบบการศึกษาและการเลี้ยงดูของไทยด้วย กล่าวคือ ไม่ได้ให้ความรู้และสอนให้เด็กเยาวชนแยกแยะว่าอะไรดีหรือไม่ดี ทำให้เด็กเข้าใจว่าว่าสิ่งที่มาจากตะวันตกและญี่ปุ่นต้องดีเสมอ สื่อต่างๆก็ทำให้รู้ปลั๊กของวัฒนธรรมเหล่านั้นดูดี ดูแปลกใหม่และทำให้คนเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่สิ่งเหล่านี้กลับเข้ามาแล้วทำให้วัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่เปลี่ยนไปในทิศทางที่น่าเป็นห่วง นำไปสู่กระบวนการสังคมไร้ราก เพราะไม่ได้มีการปลูกฝังว่ารากเหง้าของสังคมเราเป็นอย่างไร สิ่งที่ดีหรือเสียก็ไม่รู้ แต่รับวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาทั้งหมดเพราะเชื่อว่าของใหม่ต้องดีเสมอ ตรงนี้เป็นห่วงคือ เหมือนกับรู้แต่เขา ไม่รู้เรา รบร้อยครั้งยังงี้ก็แพ้ ดังนั้นถ้ารู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งก็ชนะทั้งร้อยครั้ง เพราะเรารู้ว่าข้อดีข้อเสียอยู่ตรงไหน แต่ถ้าเราไม่รู้จะอะไรเลยก็จะอันตรายมาก นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดจากการเติบโตของจังหวัดเชียงใหม่คือปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะทุกวันนี้ประชาชนต้องถือครุฑ ปิดกระชกเวลาขับรถ แม้กระทั่งตอนกลางคืนถ้าโดนรถชนก็ยังไม่กล้าออกมาดูว่ารถเสียหายมากน้อยเพียงใด เพราะกลัวว่าจะเกิดอะไรขึ้น ส่วนนี้มองว่าเพราะประสิทธิภาพของตำรวจในการทำงานมีน้อย อีก

ทั้งจิตสำนึกเพื่อการระแวงภัยให้ประชาชนของตำรวจที่ต่ำ ยุคสมัยเปลี่ยนพึงใครไม่ได้ ต้องพึ่งตัวเอง ส่วนเด็กเยาวชนก็ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ปล่อยไม่ได้ ไม่รู้ว่าจะเข้ามาทางไหนบ้าง

อย่างไรก็ตามสำหรับการเคลื่อนไหวต่อประเด็นปัญหาของเมืองเชียงใหม่ของกลุ่มชาวบ้านวัดเกตนั้น เมื่อทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เข้ามาจุดประกาย ในการปรับปรุงย่านวัดเกตให้เป็นย่านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงเกิดกระบวนการที่เริ่มจากการมองว่าอนุรักษ์ คือการรักษาของเก่าที่มีอยู่ คือมรดกทางวัฒนธรรม แต่ว่าเมื่อเข้ามาจุดประกาย และททท.ก็ไม่ได้ดำเนินการต่อ นอกจากนี้ทาง ททท.ก็ยังเคยคิดว่าจะเอาบริษัทรับจ้างเข้ามาบริหารจัดการสิ่งที่มีอยู่ในวัดเกต แล้วกลุ่มก็มานั่งคุยกันว่า สิ่งที่ทางรัฐจะมาทำให้เรานั้นตรงตามที่ต้องการหรือไม่ สิ่งที่ชาวบ้านกลัวคือ ทางรัฐจะเข้ามาเก็บสิ่งดีๆ ไปแล้วก็เหลือไว้แต่ปัญหาไว้ให้ชาวบ้านเก็บกวาดแก้ไข เหมือนกับที่ททท.เคยทำไว้หลายๆที่ ซึ่งพวกชาวบ้านกลัวกันตรงนี้ การที่จะเอาสิ่งที่เรียกว่า การพัฒนาเข้ามา จึงต้องทำด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ และด้วยความยินยอมพร้อมใจของชาวบ้าน ไม่ใช่อยู่ๆก็โยนโครงการมาที่ชุมชน ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ไม่ใช่สัตว์ที่อยู่ในกรง ซึ่งเมื่อก่อนเนื้อที่หนึ่ง โยนเข้ามา แล้วให้คิดว่าปฏิริยาของคนในนั้นจะเป็นอย่างไร ก็คือการเข้าไปจับเสกเนื้อนั้นที่ก็คือเงินจากงานวิจัย ซึ่งทุกวันนี้เงินที่เข้ามาจากงานวิจัยมันเหมือนกันหมด คือมันดูเหมือนเป็นการเอื้ออาทร แต่อีกด้านหนึ่งคือ “ฉันทให้” มันไม่ต่างกับการโยนเสกเนื้อ

ต่อมามีนักวิชาการมาจากสถาบันการศึกษาต่างๆหลากหลาย เช่น มช. ราชภัฏ เป็นต้น คือ เป็นโครงการใหญ่ที่สนใจเฉพาะของเก่าๆ ในชุมชน และททท. ก็แค่ต้องการจะปิดถนนขายของ [ถนนคนเดิน] ซึ่งถ้ามองกันจริงๆแล้ว ถนนคนเดินขายของกับถนนคนเดินจริงๆนั้นไม่เหมือนกัน เพราะปิดถนนคนเดินนั้นจะเป็นธรรมชาติ คือชาวบ้านอยู่ตรงไหน อยู่อย่างไร นักท่องเที่ยวก็จะเดินมาเห็นมาพบเอง แต่ว่าการปิดถนนขายของคือการจัดการ ทำให้ต่อมาชาวบ้านตื่นตัวในเรื่องการรวบรวม อนุรักษ์ของเก่าแก่ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งคำถามที่ชาวบ้านสะท้อนไปถึงทางททท.ประมาณ 8 ข้อ กลับไม่ได้คำตอบกลับมาเลย เช่น สำหรับรถของเจ้าของบ้านที่จะเข้า – ออกในบริเวณนี้จะทำอย่างไร ขยะเป็นงานของใครต้องเก็บ ห้องน้ำ ถ้าเสียงดังคึกๆ กลางคืนใครจะรับผิดชอบ แล้วสิทธิประโยชน์หน้าบ้าน – หลังบ้านที่ทาง ททท.จะใช้นั้นเป็นของใคร ถ้าเป็นของชาวบ้านแล้วชาวบ้านตกลง แต่ถ้าให้คนอื่นมาเก็บเงินค่าที่หน้าบ้านแล้วยังทำให้เข้า – ออกบ้านยากแล้วชาวบ้านก็ไม่เห็นด้วย ชาวบ้านก็รับฟังด้วยความเครียดมาก และพอ ททท.ไม่สามารถตอบคำถามของชาวบ้านวัดเกตได้ ก็เอาชาวบ้านวัดเกตไปเปรียบกับชาวบ้านที่อื่นที่ไม่คัดค้าน หรือตั้งคำถามกับการทำงานของททท. เช่น ชาวบ้านที่วัวลาย ซึ่งชาวบ้านวัดเกตมองว่าทาง ททท.จะมองแบบเหมารวมไม่ได้ว่า

ชาวบ้านทุกที่ต้องเหมือนกัน และ 3 เดือนต่อมาทาง ททท.ก็มาแจ้งกับชาวบ้านวัดเกตว่า จะไม่เอาโครงการมาทำที่วัดเกตแล้ว โดยจะย้ายไปทำที่ท่าแพแทน

และเนื่องจากกลุ่มชาวบ้านวัดเกตมีความรู้สึกหวงแหนต่อศิลปวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้และยังหลงเหลือส่งผ่านมาจนทุกวันนี้ ซึ่งเป็นของชาวบ้านวัดเกตทุกคน โดยธรรมชาติของชาวบ้านวัดเกตนั้นจะมีการรักษา อนุรักษ์ วัฒนธรรมในวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเอง ดังนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องมาพัฒนาให้อนุรักษ์ ซึ่งชาวบ้านก็ไม่ได้รู้ว่าใครจะมาช่วยตนเองอนุรักษ์ด้วย แต่จะทำกันไปเรื่อยๆ ดังนั้น ชาวบ้านวัดเกตจึงขับเคลื่อนการทำงานด้วยตนเอง ชาวบ้านร่วมกันระดมทุนผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น ผ้าป่า กฐิน และตามกำลังของแต่ละคน โดยไม่ได้เขียนโครงการของงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนอื่นๆ และเป็นการทำงานผ่านสายใยความผูกพันระหว่างพี่น้อง มีความยึดหยุ่น มีการพูดคุยกัน ไม่มีโครงสร้างการทำงานที่แน่นอนตามรูปแบบองค์กร ไม่มีใครเป็นหัวหน้าใคร ทุกคนเท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นปัญหาจึงเกิดขึ้นในบางครั้งเพราะบางทีความคิดที่ต่างกันก็ทำให้ไม่ยอมรับในองค์ความรู้ที่มี และบางคนก็ยังมีอคติกับคนที่ไม่ใช่คนที่มีความสามารถ นักวิชาการ เป็นต้น เป็นความรู้สึกที่จะเชื่อคนที่ดูดีมีอำนาจ ชาวบ้านวัดเกตยังทำงานเคลื่อนไหวผ่านผู้นำศาสนาด้วย โดยหลีกเลี่ยงการปะทะกัน เน้นการทำงานเพื่อให้ได้ใจคน คือ ชาวบ้านวัดเกต มากกว่าการจะดังดังเพียงเพื่อวัตถุประสงค์ ถึงแม้ว่าผลที่ออกมาจะสร้างความเสียหาย แต่ทางกลุ่มชาวบ้านที่ทำงานก็จะไม่ซ้ำเติม หรือเอามาเป็นประเด็นในการดำเนินคดีคนที่คิดผิดพลาด แต่ชาวบ้านวัดเกตจะมองไปข้างหน้า

ชาวบ้านทำงานทั้งในการรักษา อนุรักษ์ในพื้นที่ ในระหว่างชาวบ้านวัดเกตด้วยตนเอง มีการรวบรวมข้อมูลแหล่งโบราณสถานต่างๆ และก็มีการทำหนังสือร้องเรียนส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมลายเซ็นของผู้นำศาสนาทั้ง 4 ด้วย ซึ่งการเรียกร้องก็จะให้ข้อมูลที่เป็นจริง ไม่บิดเบือนข้อมูลเหมือนทางภาครัฐ และทางคณะกรรมการสิทธิเองยังสนับสนุนการทำงานของชาวบ้านวัดเกต โดยเริ่มจากการที่ผังเมืองกำหนดให้พื้นที่ของวัดเกตเป็นสีแดง เป็นย่านธุรกิจสามารถที่จะทำอะไรก็ได้ มีผับ บาร์ คาราโอเกะ ขณะที่ชาวบ้านมองว่าในเมืองเชียงใหม่ มีศิลปวัฒนธรรมที่เหลืออยู่ให้เห็นอย่างชัดเจนมันอยู่ในย่านวัดเกตมากที่สุด และความรู้สึกของชาวบ้านที่ต้องการรักษาสมบัติของปู่ย่าตายายเอาไว้ ทำให้ชาวบ้านย่านวัดเกตเอาเรื่องของการอนุรักษ์เป็นประเด็นในการเคลื่อนไหว ซึ่งทุกวันนี้ทางผังเมืองก็เปลี่ยนสีให้ย่านวัดเกตเป็นสีเหลือง ทะแยงขาว หมายถึงย่านอนุรักษ์ และไม่มีการขยายถนนเจริญราษฎร์แล้ว และตอนนี้ชาวบ้านก็ยังยกประเด็นเรื่องสถานศึกษา โรงพยาบาลเก่าแก่ของเมืองเชียงใหม่ด้วย เช่น โรงเรียนปิ่นสร้อย, โรงเรียนดาราวิทยาลัย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กลุ่มชาวบ้านวัดเกตก็ไม่ได้ปฏิเสธการพัฒนา เพียงแต่จะต้องเป็นการพัฒนาที่ทำเพื่อส่วนรวมและชาวบ้านจริงๆ ไม่ใช่การพยายามสร้างผู้นำในการตัดสินใจแทนชาวบ้าน และต้องมีความโปร่งใส รวมทั้งการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ได้เกิดขึ้นจริง มีการเข้าซื้อจากระบบราชการใหญ่ เพราะพื้นฐานเดิมเราไปตั้งต้นว่าอบต.คืออำเภอเล็กๆ ทำให้ระบบไม่ได้แก้ที่รากเหง้า จึงกลายเป็นกระบวนการแตกลูกแตกหลานการทำงานระบบราชการ ซึ่งราชการทุกวันนี้ที่มีหลายหน่วยงานพัฒนาตัวเองไปไกล แต่หลายหน่วยงานก็ยังทำงานแบบเต่าล้านปี และเมื่อพิจารณาสาเหตุของของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่ อาจกล่าวได้ว่าปัญหาที่ชัดที่สุดในวันนี้คิดว่าปัญหาจากประการแรกคือ คน และประการที่สองคือ นโยบายรัฐ สำหรับคนก็คือ กิเลส ความอยากมี อยากเป็นที่ไม่นึกถึงคุณธรรม มันเกิดมาจากสิทธิ คือมือใครยาวสาวได้สาวเอา แล้วถือว่าการมีเงินคือสิ่งที่ดี แล้วก็ยกย่องคนที่มีเงิน คิดว่าคนมีเงินต้องเป็นคนดีเสมอ ซึ่งจริงๆมันไม่ใช่ แต่มีทั้งดีทั้งไม่ดี ส่วนนโยบายรัฐ คือเพราะว่าเป็นลักษณะของการคิดแทน คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดชาวบ้านบอกว่า “ขอบคุณที่กรุณาคิดแทน แต่ว่าถ้าหากดี คือกรุณาเอาไปพัฒนาบ้านคุณก่อนแล้วค่อยเอามาพัฒนาบ้านเรา”

3) ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำหรับการการตระหนักถึงความสำคัญของการเคลื่อนไหวเพื่อส่วนรวมของชาวเมืองเชียงใหม่กลุ่มชาวบ้านวัดเกตมองว่า คนเชียงใหม่รับรู้ว่ามีปัญหาอะไรบ้างเกิดขึ้นในเมืองเชียงใหม่ แต่ว่าในเมืองกลับยังไม่มีอันธพาลอยู่ และโดยธรรมชาติคนเชียงใหม่ไม่ชอบไปทะเลาะกับใคร ในเมื่ออันธพาลเต็มบ้านเต็มเมือง ก็เลยทำให้คนเชียงใหม่นิ่งเฉยมากกว่า ซึ่งตรงนี้ก็ทั้งดีและเสีย ซึ่งหากเป็นอย่างคนภาคใต้ถ้าใครทำไม่ดีก็บอกว่าไม่ดี แต่คนเชียงใหม่จะเฉย ซึ่งทำให้คนที่ทำไม่ดีขี้ขลาด คิดว่าตัวเองยิ่งใหญ่ แต่ด้วยการเฉยของชาวเชียงใหม่ นั่นก็ทำให้ไม่เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรง

อย่างไรก็ตาม การทำงานของกลุ่มชาวบ้านวัดเกตทุกวันนี้ที่มีการขับเคลื่อนเป็นกลุ่มรักษ์บ้านรักษ์เมืองที่มีชาวบ้านจากที่อื่นร่วมด้วยนั้น ทางชาวบ้านวัดเกตไม่ได้ขยายการทำงานออกไป แต่ว่าพอชาวบ้านเห็นชาวบ้านวัดเกตทำงานแล้วประสบผลสำเร็จก็เข้ามาาร่วมด้วย ซึ่งสะท้อนว่าคนเชียงใหม่เริ่มที่จะเข้ามามีการมีส่วนร่วมและตระหนักในการพัฒนาเมือง ซึ่งทุกวันนี้แต่ละชุมชนเริ่มจากการศึกษาประวัติชุมชนของตนเอง ทั้งนี้ทั้งนั้นสาเหตุหลักที่คนเชียงใหม่ลุกขึ้นมามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองตรงนี้ เพราะโครงการขยายถนน และชาวบ้านกลัวว่าจะต้องเสียที่ดินไป ซึ่งจริงๆเป็นจุดแตกหักที่ควรจะต้องออกมา แต่จริงๆลึกๆแล้วการสูญเสียที่ดินเป็นแค่ประเด็นแรก แต่จะมีปัญหา

อื่นๆตามมา คือ ไม่มีที่ทำมาหากิน ต้องรื้อบ้าน ไม่คุ้มค่า อาจจะต้องย้ายบ้านซึ่งไม่รู้ว่าจะได้ค่าเวนคืนหรือไม่ ย้ายร้านแล้วลูกค้าจะตามมาซื้อหรือไม่ ขยายถนนใหญ่ขึ้นหาลูกค้ายาก ซึ่งตรงนี้จะเห็นว่ามันมีปัญหาที่จะเกิดตามๆมาอีกมาก ในที่สุดวิธีชีวิตล้มสลาย สะท้อนให้เห็นว่าทุกวันนี้การพัฒนามาถึงตนเองแล้ว แต่หากมองโดยภาพรวมก็อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของชาวเมืองเชียงใหม่ก็ยังมีเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย เพราะว่ามันยังมีขบวนการอันธพาลในเมืองอยู่ เช่น ทางศรีปิงเมืองจะขึ้นป้าย แต่ทางอบจ.มาขอว่าอย่าขึ้น ชาวบ้านก็ยังยอมไม่ขึ้นอยู่ ซึ่งชาวบ้านมองว่าคนที่เค้าจ่ายเงินมาให้ชาวบ้านแล้ว ทุกอย่างจะต้องเป็นไปตามที่เค้าต้องการ เหมือนคนที่ขายวิญญาณให้ซาตาน

ดังนั้นเพื่อให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองพัฒนาที่น่าอยู่ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาของเมืองอย่างแท้จริงจึงต้องเริ่มจากภาครัฐหรือนักการเมืองจะต้องเปิดใจกว้าง ให้ความรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง การจะทำอะไรในบ้านเมือง จะต้องให้ความรู้ เช่น ส่งเอกสารถึงบ้านทุกหลังในพื้นที่ที่จะทำข่าวนั้นลงในสื่อทุกแบบ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และต้องมีเวลาให้ชาวบ้านได้ศึกษา ได้คิดตัดสินใจ แล้วการรับฟังความคิดเห็นต้องทำอย่างจริงจัง ไม่ใช่เอาเฉพาะคนกลุ่มที่เห็นด้วยเข้าไป แล้วบอกว่านี่คือการมีส่วนร่วม ซึ่งถ้าเป็นอย่างนี้แล้วชาวบ้านยังไม่ลุกออกมา มันก็คงเป็นเรื่องส่วนบุคคลแล้ว แต่ว่าทุกวันนี้ที่ไม่ออกมาเพราะว่าชาวบ้านถูกปิดกั้นความรู้ นอกจากนี้เรื่ององค์ความรู้ต้องมีการศึกษาเรียนรู้รอบรอบรอบด้าน ข้อมูลต้องมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ เช่น ข้อมูลภูมิศาสตร์ ประชากร ซึ่งหาได้จากรายงานสถิติจังหวัด เป็นต้น ซึ่งการทำงานของหน่วยงานภาครัฐจะต้องทำงานอย่างบูรณาการจริงๆ ไม่ใช่ผู้กันอย่างเดียว รวมทั้งการทำงานแบบกระเป๋ใคร กระเป๋ามันก็ทำให้เกิดปัญหาด้วย เพราะว่าจะทำให้เกิดความคิดที่ว่า มันไม่ใช่งานของเรา ทำให้เกิดความไม่รับผิดชอบในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนจริงๆ ควรจะเปลี่ยนการทำงานที่เอาเงินเป็นหลักมาเป็นการทำงานที่เอางานเป็นหลัก เพราะรู้สึกเสียขายเงินภาษีที่เสียไป และอีกเรื่องคือ เมื่อมีโครงการออกมาแต่ละครั้ง มันจะมีเรื่องผู้รับเหมาเข้ามา ซึ่งถ้าเปรียบไปโครงการก็เหมือนแท่งไอติม ที่ถูกกินไป ละลายไปบ้าง กว่าที่จะออกมาเป็นงานนี้เหลือ 50% ใต้นี้ยังยากเลย แต่ในส่วนการทำงานกับเยาวชนนั้นยังเป็นประเด็นที่ยากในความเห็นของกลุ่มชาวบ้านย่านวัดเกต โดยในย่านวัดเกตเองก็มีแต่ละศาสนาก็พยายามทำงานกับเยาวชนอยู่ แต่ทางการเคลื่อนไหวของชาวบ้านวัดเกตก็ยังมึนงานต้องทำอยู่ การดูแลเด็กเยาวชนจึงเป็นลักษณะของการดูแลลูกหลานของตนเองก่อน เพราะว่าชาวบ้านเองยังต้องมึนงานอื่นๆ ที่ต้องทำอยู่ ต้องแก้ปัญหาอยู่

5.1.5 ชุมชนสุเทพ

1) วัตถุประสงค์และโครงสร้างของกลุ่มประชาสังคม

การทำงานเคลื่อนไหวของชุมชนสุเทพเริ่มจากการทำงานที่ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน แต่เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เกิดปัญหาขึ้นในชุมชนพอดี ทำให้การทำงานมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการรวมตัวเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยไม่ได้วางเป้าหมายการทำงานไว้อย่างชัดเจนมากนัก ส่วนใหญ่จะทำงานในลักษณะการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ดังนั้นจึงต้องทำงานเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเหล่านั้น โดยสมาชิกของกลุ่มคือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนสุเทพ

ส่วนปัญหาในการทำงานของกลุ่มคือ การทำงานของทีมงาน เพราะบางครั้งในเรื่องเดียวกันสามารถวิเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหาที่ต่างกัน เพราะว่าเจ้าหน้าที่ของทีมงานเองก็มีความหลากหลาย บางคนก็ใจร้อนพร้อมลุย บางคนก็ใจเย็น ดังนั้นเพื่อจัดการกับปัญหาการทำงานที่เกิดขึ้น ทีมงานทุกคนก็จะมาประเมินสภาพปัญหาและร่วมกันหาวิธีการจัดการที่เหมาะสมที่สุดแต่ละเรื่องไปพร้อมๆกัน และเมื่อได้ข้อตกลงร่วมกันในแนวทางการทำงานแล้ว จากนั้นจึงแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานหรือบางกรณีก็จะช่วยกันทำงาน

2) การเคลื่อนไหวต่อต้านประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง

กลุ่มชุมชนสุเทพมีความคิดเห็นว่า เมืองเชียงใหม่เน้นเจริญแบบก้าวกระโดดซึ่งชัดเจนมากในเรื่องของความเจริญทางด้านวัตถุ เช่น การมุ่งพัฒนาไปสู่ระบบความเป็นสากลมากขึ้น ทั้งสิ่งก่อสร้างก็เป็นรูปแบบตะวันตก ทั้งที่เมืองเชียงใหม่เป็นแหล่งโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่แต่กลับให้ความสำคัญเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้วัฒนธรรมอันดีงามของเชียงใหม่ต้องสูญหาย เช่น ภาษาท้องถิ่น การแต่งกายที่มักจะเป็นการผสมประยุคที่ไม่ถูกกาลเทศะ และในส่วนของความคิดเห็นของภาคีคนฮักเชียงใหม่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเจริญของเมืองเชียงใหม่ว่า เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเจริญแบบไร้ทิศทาง

ดังนั้นจึงทำให้เกิดผลกระทบของความเจริญของเมืองเชียงใหม่ในด้านต่างๆกล่าวคือทางด้านสังคม จากอดีตที่เชียงใหม่เคยเป็นสังคมชนบท กลับกลายเป็นสังคมที่มีการโยกย้ายถ่ายเทมาก มีคนมาจากที่อื่นมาก ทำให้สังคมปัจจุบันราวๆ 10 – 20 ปี ทำให้สิ่งต่างๆที่ดีค่อยถูกกลืนหายไป

ซึ่งสังคมเดิมของคนเชียงใหม่ที่มีความเอื้ออาทร ความเป็นพี่น้อง มีวัฒนธรรมที่เรียบง่าย ซึ่งจะได้เห็นว่าคนเชียงใหม่ค่อยๆหายไป กลายมาเป็นพวกนักธุรกิจที่เข้ามาหาผลประโยชน์มากกว่า ส่วนด้านการเมือง การเมืองเชียงใหม่ยังมีรูปแบบที่ยังไม่เป็นรูปธรรม เพราะนักการเมืองก็ยังเปลี่ยนหน้าไปเรื่อยๆ ยังไม่เห็นว่าจะเข้าไปทำอะไรเพื่อเชียงใหม่อย่างชัดเจน คือ นักการเมืองของเชียงใหม่ส่วนใหญ่แล้วถ้าเรามองตั้งแต่ท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ ความพร้อมหลายๆ ด้านมันยังไม่มี ทั้งนักการเมืองเองและประชาชนเอง ขณะเดียวกันด้านดีของการเติบโตของเชียงใหม่ ถ้ามองทางเศรษฐกิจมันก็ทำให้คนเชียงใหม่มีสัดส่วนของความยากจนน้อยกว่าที่อื่น ส่วนด้านเสียคือ ทำให้วัฒนธรรมเสียหายและสิ่งแวดล้อม ความเป็นเมืองเชียงใหม่มันหายไป อีกนัยหนึ่งคือ การเติบโตของเชียงใหม่จะเทน้ำหนักเอียงไปทางด้านลบมากกว่า

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ชุมชนสุเทพพบว่าปัญหาที่เกิดจากการเติบโตของจังหวัดเชียงใหม่มันมีทุกด้าน กล่าวคือ ถ้าเริ่มที่วัฒนธรรมประเพณี ก็คือเกิดการบดบังความเป็นเอกลักษณ์ ต่อมาเมื่อเราเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ เรื่องทรัพยากรธรรมชาติก็ถูกใช้ไปอย่างมากมาย เนื่องจากเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีทรัพยากรเป็นทุนอยู่แล้ว แต่พอทุนนิยมเข้ามา ทุนนิยมกลับทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีด้วยการใช้อย่างสิ้นเปลือง ใช้อย่างไม่ได้คู่ว่าจะมีความเสียหายหรือจะเกิดอะไรขึ้น ซึ่งในอนาคต ถ้ายังใช้กันแบบนี้ รุ่นลูกรุ่นหลานคงลำบาก ทั้งเรื่องน้ำเสีย มลพิษ ป่าเสื่อมโทรม มีผลกระทบไปกันหมด เมื่อเชียงใหม่กลายเป็นเมือง ทุกคนก็ต่างเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์อย่างไม่สนใจ เพราะว่าไม่ใช่คนท้องถิ่น ซึ่งพอเข้ามาหาผลประโยชน์เพียงพอแล้วก็จากไป แต่ทรัพยากรที่ถูกใช้จนหมดไปแล้วไม่สามารถสร้างใหม่ได้ เช่น ป่าไม้ถูกทำลาย การใช้น้ำ ซึ่งทุกวันนี้ทุกอย่างกระจุกตัวและแย่งชิงทรัพยากรในชุมชนเมือง

และปัญหาที่มองว่ารุนแรงและสำคัญที่สุดคือ ปัญหาสังคม เพราะว่ามีความหลากหลายของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากสังคมที่มีความเป็นพี่เป็นน้อง เอื้ออาทร ช่วยเหลือกัน ก็กลายเป็นสังคมที่ตัวใครตัวมัน และมีการแย่งทรัพยากรมาใช้ ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขยะ น้ำเสีย เพราะไม่มีการจัดการที่ดี ดังนั้นเมื่อย้อนกลับไปพิจารณาเชื่อมโยงกับด้านการเมืองก็จะพบว่าบางครั้งจังหวัดเชียงใหม่มี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเดียวกันหลายคน แต่ปัญหาบางอย่างกลับไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาขยะ แม้ว่าจะมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการจัดการ แต่ว่าไม่มีแกนหลักของนักการเมืองระดับชาติให้ความสำคัญ เพราะหากปล่อยให้ นักการเมืองท้องถิ่นดำเนินการเพียงด้านเดียวนั้นก็เป็นเรื่องที่ใหญ่เกินไป สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของคนที่มาเป็นผู้ปกครองคือ คนที่เข้ามาเพื่อหวังเพียงตำแหน่ง แต่ไม่ได้เข้ามาทำงานเพื่อบ้านเมือง รวมทั้งแม้ว่าเชียงใหม่มี สส.จากพรรคเดียวกันหลายคนแต่กลับไม่มีใครจะคิดทำอะไรเพื่อเชียงใหม่

อย่างจริงจัง คำนึงถึงเพียงเรื่องถนน ซึ่งทางกลุ่มมองว่าเป็นเรื่องที่ท้องถิ่นสามารถจัดการได้ เพียงแค่สนับสนุนในเรื่องงบประมาณการเงินเท่านั้น ส่วนปัญหาใหญ่เรื่องขยะซึ่งเป็นปัญหาใหญ่จะให้ระดับท้องถิ่นดำเนินการอย่างเดียวไม่ได้ ต้องให้ระดับชาติเป็นผู้นำแล้วท้องถิ่นเป็นฝ่ายเสริม หรืออย่างระบบน้ำเสีย ต้องยกไปสู่ระดับชาติเพราะจะเห็นว่าแม่น้ำปิง ซึ่งเป็นเสมือนแม่น้ำแห่งชีวิต แต่ว่าไม่ใช่แค่ชีวิตคนเชียงใหม่ แต่ว่าเป็นชีวิตคนลำพูน และคนที่อยู่ตลอดสายของแม่น้ำ ซึ่งเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นสายน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนทั้งประเทศ ดังนั้นการที่รัฐมาสร้างโครงการอะไรที่ต้นน้ำแต่ไม่สามารถควบคุมได้ มันก็ส่งผลกระทบต่อคนทั้งสายน้ำ จะเห็นว่าปัญหาทุกอย่างมันเกี่ยวโยงกันอยู่ ซึ่งปัญหาของเมืองเชียงใหม่เองก็เป็นแบบนั้น และอีกอย่างคือคนเชียงใหม่ไม่มีการรวมศูนย์ในการคิดทำอะไรร่วมกัน ส่วนใหญ่ก็จะต่างคนต่างคิด คิดว่าตัวเองเก่งแต่ความเก่งกลับไม่สามารถเอามาร่วมกันได้ ทำให้การแก้ปัญหาในเชิงรูปธรรมมันไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ดังนั้นการทำงานเพื่อแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นของทางกลุ่มชุมชนสุเทพจึงมีความหลากหลายและยืดหยุ่น เนื่องจากชุมชนสุเทพมีลักษณะสังคมแบบที่ส่วนหนึ่งเป็นสังคมชนบท สังคมเมือง และสังคมบางส่วนมีทั้งเมืองและชนบทร่วมกัน ซึ่งการแก้ปัญหาในชุมชนสุเทพที่มีทั้งหมด 15 ชุมชนก็ไม่เหมือนกัน เช่น หลังมข. ที่เป็นทั้งเมืองและชนบทอยู่ร่วมกัน คือมีทั้งคนที่มีความรู้และไม่มีความรู้ รวมทั้งคนที่รวยมากไปจนถึงคนหาเช้ากินค่ำ เพราะฉะนั้นวิธีการบริหารจัดการของกลุ่มคือ จะให้ชาวบ้านสะท้อนภาพของตนเองออกมา แล้วทางกลุ่มจะแก้ไขไปเพื่อให้เหมาะสมกับคนที่อยู่และสภาพพื้นที่ ซึ่งการทำงานของกลุ่มในภาพรวมก็จะให้ความสำคัญกับผู้ที่หลากหลายในเชิงวัฒนธรรม เพราะว่าที่ชุมชนสุเทพมีทั้งชาวเขา ชาวเรา ผู้อพยพมาจากที่อื่น ดังนั้นวิธีการบริหารจัดการคือ จะลงพื้นที่และให้ชุมชนสะท้อนว่าในอนาคตชาวบ้านต้องการให้ชุมชนไปในทิศทางไหน ทางกลุ่มจะเป็นพี่เลี้ยง และคอยดูว่าส่วนไหนที่ชาวบ้านขาดและส่งเสริมด้วย ดังนั้นในเรื่องของการบริหารงานของเชียงใหม่โดยภาพรวมในเขตเทศบาลที่มันไม่ประสบความสำเร็จคือเพราะมันเป็นการสั่งจากบนลงล่าง มันไม่ใช่จากล่างขึ้นบน คือการบริหารจัดการแบบใหม่จะต้องสะท้อนจากข้างล่างจริงๆ และจะต้องรับฟังปัญหาสิ่งที่เค้าสะท้อนมา ไม่ใช่ทางกลุ่มก็เขียนๆสิ่งที่เค้าสะท้อนมาและพับเก็บไว้ หรือว่าขี้ทิ้ง เพราะฉะนั้นจะไม่ได้ปัญหาที่แท้จริง

ประเด็นหลักของการทำงานของชุมชนสุเทพคือ ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ประเพณีที่มีความหลากหลาย ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ไม่เดินไปสู่เทคโนโลยีสมัยใหม่มากเกินไป คือพยายามดึง ให้รู้จักเทคโนโลยีแต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธเทคโนโลยี ก็จะต้องให้ชาวบ้านไปพร้อมกับเทคโนโลยีให้ได้ ไม่ใช่ว่าวิ่งตามเทคโนโลยีไม่ทัน เพราะฉะนั้นจึงไปเน้นในเรื่องของการศึกษา ซึ่ง

เคยคิดแต่ไม่ได้ทำ คือ การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นของเราเอง ให้ลูกหลานได้รู้ว่าในชุมชนสุเทพมีกี่คนเผ่า ไครมาจากไหนบ้าง ประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่าเป็นอย่างไร

ประเด็นที่เคลื่อนไหวเพื่อการแก้ปัญหาตลอดคือ เรื่องการศึกษา และเรื่องสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหายยะ แต่ไม่ได้รับการเข้ามาส่งเสริมจากระดับบน ซึ่งทางชุมชนจึงแก้ปัญหาการที่ทางระดับชาติไม่เข้ามาสนใจสนับสนุนด้วยการทำงานกับเด็กเยาวชนในชุมชน คือ มี 3 อย่างที่ทำ 1) การจัดเก็บจากเทศบาล 2) สร้างที่เก็บขยะที่รีไซเคิลได้ให้กับชุมชน 3) การส่งเสริมเด็กในโรงเรียน 5 โรงเรียน ให้เด็กหิ้วขยะที่รีไซเคิลมาจากบ้าน แล้วชั่งได้เท่าไรให้ครูจดไว้ แล้วพอโรงเรียนเอาขยะไปขายก็ให้เงินสนับสนุน ซึ่งตรงนี้ขึ้นอยู่กับว่าทางโรงเรียนจะเอาเงินไปแบ่งกับเด็กเท่าไร เก็บไว้ทำกิจกรรมเท่าไร ซึ่งทุกโรงเรียนเข้าร่วม ซึ่งทางกลุ่มก็ไม่ได้คาดหวังมากนัก คือมองว่าถ้าวันหนึ่งแก้ไขได้ 10% ปีหนึ่งมันก็น่าจะแก้ปัญหาได้ไม่น้อยเช่นกัน ซึ่งสิ่งที่ได้มาคือการปลูกฝังให้เด็กเห็นว่าขยะมันไม่ใช่เรื่องของคนใดคนหนึ่ง ถ้าชุมชนไม่ช่วยกันแก้แล้ว ก็จะเป็นเรื่องยาก คือต้องเริ่มจากชุมชน แต่ขณะเดียวกันก็เอาเงินมาให้เป็นรางวัลกับเด็กบ้าง ซึ่งการปลูกฝังนี้ต้องสร้างอย่างต่อเนื่อง และได้รับความร่วมมือจากทั้งชุมชน ตัวเด็ก โรงเรียน และก็พ่อแม่เด็ก และผู้นำท้องถิ่น มันต้องช่วยกันจึงจะไปได้

นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมองเรื่องสิ่งแวดล้อม เพราะปัญหาเองก็รุนแรงมากขึ้นด้วย คือเมื่อก่อนเป็นชุมชนชนบท ยังพอมีที่ดินเพียงพอในการกำจัดขยะ แต่พอเมืองโตขึ้น ที่ดินแพงขึ้น ทำให้ขาดพื้นที่ในการจัดการขยะ และปริมาณขยะก็มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งขยะเองก็มีหลายประเภท ดังนั้นจะต้องมีการจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม รวมทั้งประชาชนต่างก็บริโภคสิ่งของต่างๆอย่างฟุ่มเฟือยด้วย

ขณะเดียวกัน เมืองเชียงใหม่พัฒนาโดยไม่มองอย่างครบวงจร มุ่งแต่พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมไปสู่ความเป็นทุนนิยม แต่ไม่ได้มองเรื่องการจัดการกับปัญหาหรือสิ่งที่จะเกิดขึ้น เช่น เรื่องขยะ คือถ้าส่งเสริมแต่การท่องเที่ยว โดยที่ไม่มีระบบการจัดการขยะที่ดี เป็นวิธีการจัดการแบบความเคยชินมากกว่า ดังนั้นสาเหตุของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่จึงเกิดจากในระบบของการจัดการที่ไม่ครบวงจร ไม่มองรอบด้าน ทุกคน ไม่ว่าผู้ประกอบการก็มาแสวงหาทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว โดยที่ไม่ได้หันกลับไปดูว่าจะจัดการกับสิ่งต่างๆให้คงทนถาวรยังไง คือมีคนเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากเมืองเชียงใหม่ แต่ไม่ได้กลับไปมองเลยว่าทำยังไงให้เชียงใหม่ยืนอยู่บนความมีเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งถ้าจะว่าไปแล้วฝรั่งที่มาเที่ยวเชียงใหม่ พักยา ภูเก็ตนี่ต่างกัน คือมาเที่ยวเชียงใหม่ที่ความเป็นเมืองเก่าโบราณ แต่ถ้าบอกว่ามาเที่ยวเชียงใหม่เพื่อมาดูตึก 12 ชั้น นักท่องเที่ยว

ก็ไม่มา จะเห็นว่าภาพความเป็นเมืองเก่าของเชียงใหม่มีค่า ซึ่งชาวต่างชาติสนใจมาก แต่สิ่งที่เห็นคือ วัดต่างทาสีใหม่ ซึ่งการส่งเสริมตรงนี้ต้องดูให้ดี ไม่ใช่ทำไปตามความต้องการเท่านั้น

ในทางปฏิบัติต้องจัดการที่คนออกกฎระเบียบก็ไม่ได้อยู่ในพื้นที่นั้น คนในพื้นที่นั้นก็ไม่ได้ออกกฎระเบียบ เพราะฉะนั้นการที่รัฐดึงอำนาจไปอยู่ส่วนกลางจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องแต่ควร จะให้ความสำคัญที่เอกลักษณ์ต่างๆของเมือง อย่างกรุงเทพฯออกผังเมืองที่กรุงเทพฯ แต่กลับเอามาใช้ ที่เชียงใหม่ บางอย่างใช้กันไม่ได้ ดังนั้นความเป็นตัวตนของเมืองเชียงใหม่จึงควรอนุรักษ์ และภาครัฐ ควรจะฟังแนวทางจากคนเชียงใหม่ด้วย การขับเคลื่อนของคนเชียงใหม่ก็ต้องมีขึ้นอย่างเป็นระบบ ด้วย ไม่ใช่เอื้อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากช่องว่างของกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมองว่ากฎหมายไม่ทันกับชุมชน เช่น พรบ.การอนุญาตการก่อสร้าง หรือ ดึกสูง คือใช้ไม่ได้จริง เพราะยังใช้กฎหมายปี พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2535 แต่ทุกวันนี้ปี พ.ศ. 2552 แล้ว และการอนุญาตการก่อสร้างในตำบลสุเทพ ไม่ได้เริ่มต้นที่สุเทพ แต่มันคือกลับมาจบที่ตำบลสุ เทพ คือ ในตรงนี้เป็นเขตความปลอดภัยของกองทัพอากาศ เขตความปลอดภัยการบริพาณียค์ ก่อนที่ จะให้เทศบาลเซ็นตสร้างตึก จะต้องผ่านความเห็นชอบจากสองหน่วยงานข้างต้นก่อน แต่กลับ กลายเป็นเริ่มที่สุเทพ ขอแบบฟอร์มที่สุเทพ แล้วไปขออนุญาตที่การทำอาภาศยา และกองทัพอากาศ แต่มาเซ็นต่อนุญาตที่สุเทพ ทั้งที่หน่วยงานตรงกลางมีอำนาจมากกว่า แล้วอีกอย่างกฎหมายบอกว่า ในเมื่อทุกอย่างดำเนินการตามกฎหมายอย่างถูกต้อง เรียบร้อย ผู้บริหารหรือนายกอบต. จะต้องเซ็นต แบบภายใน 45 วัน ถ้าไม่เซ็นตภายในเวลานี้ก็จะถือว่าละเว้นหน้าที่ได้ ซึ่งก่อนที่จะออกมาได้ออก กฎหมายร่วมกับชุมชน มีการกำหนดขึ้น พื้นที่ แต่เพราะเราทำกฎหมายที่มันแย้งกับกฎหมายแม่ เรื่องมันจึงยังไม่ผ่านออกมาได้ แล้วยังมีเรื่องกฎหมายผังเมือง กฎหมายการบินอีกมากมาย ซึ่งอันที่จริงแถวหลังมข.ให้สร้างได้ถึง 30 เมตร แต่จะไม่ให้ จะให้แค่ 12 เมตร แต่ไม่มีกฎหมายออกมา รองรับ ซึ่งกฎหมายที่เอามาใช้กับเมืองใหญ่ๆมันไม่ทันกับปัญหา คนส่วนกลางเค้าก็มองคนละอย่าง กับคนในชุมชน คนในพื้นที่ ดังนั้นจึงต้องไปสู่ในเรื่องกฎหมายด้วย

3) ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจุบันการตระหนักถึงความสำคัญของการเคลื่อนไหวเพื่อส่วนรวมของชาวเมือง เชียงใหม่ยังมีน้อยมาก คือวิถีคิดของผู้บริหารเองยังเป็นแบบใช้คนกลุ่มน้อยตัดสินใจ โดยที่บางครั้ง อาจจะไม่มามีข้อมูลที่ตรงกัน โดยเฉพาะในปัจจุบันสิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือคนรุ่นใหม่ของเมืองเชียงใหม่ ที่ไม่เคยได้รับรู้อะไร

และสำหรับชุมชนสุเทพ ต้องมองแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ มีทั้งคนที่ท้องถิ่นดั้งเดิม และคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ซึ่งคนดั้งเดิมที่เห็นการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มาจนถึงปัจจุบันนั้นเค้าก็มีความรักในความเป็นท้องถิ่น อะไรที่เป็นสิ่งดีก็อยากที่จะอนุรักษ์ มีความรักถิ่นฐานบ้านช่องก็ยังมีอยู่ ส่วนคนที่มาใหม่หรือนักธุรกิจเค้าก็คงจะมองให้ความสำคัญในส่วนธุรกิจ แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมด บางคนที่หันหน้าเข้าหาสังคม มองเห็นปัญหาของสังคมในอนาคตก็มาช่วยกัน ซึ่งอย่างไรก็ตามคนในชุมชนสุเทพทั้งหมดไม่ว่าจะคนเก่าหรือคนมาใหม่ก็ยังคงมีความรักในถิ่นฐานบ้านช่อง รักในชุมชนสุเทพอยู่ มีความสัมพันธ์ ยังมีการติดต่อสื่อสารกันอยู่ แต่อาจจะต้องการหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นคนเชื่อมโยง และเพื่อจัดการความขัดแย้ง

ดังนั้นเพื่อให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองพัฒนาที่น่าอยู่ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหของเมืองอย่างแท้จริง จึงต้องสร้างสำนึกรักบ้านเกิดแก่เด็ก และคนรุ่นใหม่ของเมืองเชียงใหม่ ให้ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้เรียนรู้รากเหง้าของตัวเอง และกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายในเมืองเชียงใหม่ ต้องปลูกฝังความรักในวัฒนธรรมท้องถิ่นตั้งแต่ยังเด็ก จึงต้องให้มีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้ที่เด็กได้รับนั้นเป็นองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่แท้จริง ซึ่งที่ผ่านมาการทำงานของชุมชนสุเทพนั้น นอกจากเรื่องขยะก็จะมีเรื่องของการศึกษา คือ ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม เช่น เราให้ผู้ปกครองมาเป็นกรรมการของศูนย์เด็กเล็กเป็นผู้บริหารเอง และสร้างทิศทางในการบริหารเอง เพื่อให้เค้าได้บริหารเองว่าเค้าอยากให้ลูกของเค้าเป็นยังไง ส่วนเด็กโตเราก็มักส่งเสริม แต่ที่เน้นเด็กโตเพราะมองว่าต้องปลูกฝังที่รากฐาน

นอกจากนี้ ภาครัฐต้องเปิดใจและลงสู่ชุมชนทั้งหมด ไม่ใช่นั่งอยู่ในสำนักงานแล้วคิดเอาเองว่าเรื่องนี้ต้องแก้แบบนี้ ซึ่งระบบราชการของไทยนั้นบางครั้งนักการเมืองลงพื้นที่ โดยมีเป้าหมายของตัวเอง แต่ว่าชาวบ้านสะท้อนมาอีกอย่างที่นักการเมืองรับไม่ได้ ซึ่งแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นของตนเอง แต่ว่าต้องรับฟังผู้อื่นด้วย และต้องลงพื้นที่ทำงานอย่างจริงจัง ไม่ใช่วิ่งผ่านหรือให้ลูกน้องลงแทน แต่ต้องสร้างความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องดึงเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือชะลอปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และรัฐจะต้องกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงแบ่งงานให้ทำที่มีอำนาจในการตัดสินใจบ้างเท่านั้น โดยที่รัฐควรจะมีการพิจารณาตัดสินใจของภาคท้องถิ่นด้วย และสนับสนุนตามความต้องการของแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งส่วนภูมิภาคและระดับชาติ และจะต้องให้ความสำคัญที่ประชาชนและภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาและยอมรับฟังความคิดเห็นจากข้อเท็จจริงของคนอื่นด้วย

การจัดการความขัดแย้งน่าที่จะมีการให้มือฉัตรที่เป็นผู้เชื่อมประสาน เพื่อช่วยจัดการความขัดแย้งอย่างจริงจัง ประชาชนก็ต้องร่วมคิดร่วมทำในการชะลอการเปลี่ยนแปลงให้มันช้าลง และร่วมกันรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเมืองเก่า

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved